

Riksdagens protokoll

2013/14:59

Torsdagen den 23 januari

Kl. 12.00 – 15.06

Protokoll
2013/14:59

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 17 januari justerades.

2 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:12 för tisdagen den 21 januari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2013/14:226

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:226 Moms för e-tidningar
av Mats Pertoft (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 mars 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 januari 2014

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

4 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2013/14:66 till justitieutskottet

Svar på
interpellationer

5 § Svar på interpellation 2013/14:199 om skolresultaten i PISA

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jabar Amin har frågat mig vad jag avser att göra för att svensk skola ska förbättras.

Jag vill börja med att säga att jag såklart instämmer i att nedgången av svenska elevers resultat i den senaste PISA-undersökningen är mycket allvarlig. Jag vill dock påpeka att eleverna som deltog i PISA 2012 är den sista årskull elever som inte omfattats av de mycket stora och viktiga skolreformer för ökad kunskap som beslutats de senaste åren och nu genomförs. Läsåret 2011/12 infördes många omfattande skolreformer.

För eleverna i den senaste PISA-undersökningen – som alltså gjordes våren 2012, för två år sedan – gällde dock övergångsregler, och det var den sista årskullen som gick grundskolans alla nio år enligt de gamla styrsystemen och det gamla regelverket. Effekterna av de nya, stora skolreformerna kommer vi att se först om ett antal år. Utredningen Förbättrade resultat i grundskolan lyfter fram detta i sitt delbetänkande *Det tar tid – om effekter av skolpolitiska reformer* (SOU 2013:30).

Jag vill ändå här nämna några av de större reformer och insatser som regeringen har tagit initiativ till eller genomfört de senaste åren för att förbättra resultaten i skolan. Uppföljningen av elevernas kunskaper har stärkts, och därmed förutsättningarna för att tidigt upptäcka och sätta in insatser för elever i behov av särskilt stöd. Nationella prov i svenska och matematik har införts i årskurs 3, och betyg har införts från årskurs 6 i grundskolan. Regeringen har även infört fler nationella prov i årskurs 6 och 9 i grundskolan, nya läroplaner med tydliga kursplaner för den obligatoriska skolan samt en ny betygsskala med fler betygssteg.

Enligt regeringens mening är lärarna den viktigaste faktorn för att höja elevernas studieresultat. Ett antal satsningar har därför gjorts på lärarna och på att göra läraryrket mer attraktivt. Exempelvis kan flera mycket omfattande kompetensutvecklingsinsatser för befintliga lärare nämnas, såsom Lärarlyften. En ny lärarutbildning har införts, och speciallärarutbildningen – som avskaffades av tidigare regeringar – har återinförts. Särskilt skickliga lärare ges också bättre möjligheter att göra karriär inom yrket utan att behöva lämna undervisningen genom en karriärstegsreform för lärare, där staten står för betydande löneökningar för förstelärare och lektorer.

Regeringen har även genomfört och påbörjat insatser inom de områden som mäts i PISA-undersökningarna, till exempel genom ett matematiklyft, ett läslyft och utökad undervisningstid i matematik.

Avslutningsvis, herr talman, menar jag att många insatser och reformer som regeringen har tagit initiativ till på skolområdet just syftar till att öka elevernas kunskapsresultat. Det kommer att ge effekt. Jag anser dock att det kommer att krävas ytterligare insatser. Mer behöver göras för att förbättra resultaten i skolan. Jag har därför för avsikt att återkomma till riksdagen med fler förslag till insatser.

Anf. 2 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Med anledning av de sjunkande PISA-resultaten i matematik, läsförståelse och naturvetenskap har jag ställt en central fråga till utbildningsministern, nämligen vad han avser att göra för att förbättra resultaten. Det är den fråga jag ställer.

I det skriftliga interpellationssvaret, som består av en och en halv sida, ger sig ministern först på att meddela att det inte är hans fel, utan det är de andras fel. Det är inte hans årskullar som nu har testats. Det är inte hans elever, utan det är de andras. Jag tycker att det är mycket pinsamt att börja ett svar med att skylla ifrån sig. Dessutom går ministern därefter till att berömma sig själv: Det här och det här har vi gjort.

Det jag frågar är: Vad avser ni att göra? Jag vill blicka framåt. Du blickar bakåt, ministern. Jag tycker att den centrala frågan i min interpellation har varit vad ministern avser att göra för att förbättra resultaten i svensk skola. Ministern håller sig dock i det förflutna och pratar om vad han har gjort förut. Det är inte riktigt ett svar på min fråga.

När ni kom till makten låg vi över snittet i alla de här tre ämnena. Nu ligger vi mer eller mindre sist. Jag ska citera Skolverkets rapport: ”Inget av de andra 33 OECD-länderna i PISA 2012 har en lika stor resultatför-sämring som Sverige.” Det borde väcka stor oro. I stället har ministern lärt sig en fras: Det är spiken i kistan för den gamla skolpolitiken. Det är den fras han upprepar gång på gång. Vad som egentligen har inträffat är ett haveri för Alliansens skolpolitik. Det är vad vi ser. Det vi ser på område efter område är att ni har misslyckats.

I interpellationssvaret läser vi också att resultaten kommer att bli bättre om ett antal år. Jaha – om ett antal år. Ibland har ni sagt tio år, ibland har ni sagt under nästa decennium och ibland har ni sagt fyra år. Vi här i riksdagen får olika besked om när resultaten av er skolpolitik ska leda de svenska barnen till bättre resultat. Jag tycker inte att det är seriöst, skolministern, att dels skylla ifrån sig, dels hålla sig i det förflutna och dels inte visa inför riksdagen när de bättre resultaten kommer. Ni ger nämligen olika löften i olika debatter; jag har hört alltifrån ett par år till mitten av nästa decennium.

Mycket av er politik har gått fel. Ni borde ha gjort andra prioriteringar.

Återigen: Jag hoppas att ministern svarar på min fråga vad regeringen avser att göra för att förbättra skolresultaten. Nu tittar jag framåt och vill inte ha svar om det förflutna.

Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Fredagen den 8 december 1989 var det inte så många riksdagsledamöter närvarande som är här nu – det var bara herr talman-nen, som var riksdagsledamot då. Den dagen debatterades kommunali-seringen av skolan, och det kan ibland finnas anledning att erinra om vad som har förevarit.

Folkpartiet är ett mycket tråkigt parti, enligt min mening, för vi tycker samma sak årtionde efter årtionde. De partier som den 8 december 1989 var för att vi skulle behålla den statliga skolan var Folkpartiet, Centerpartiet, Moderaterna och, genom det blivande språkröret Claes Rox-bergh, Miljöpartiet.

De partier som var emot detta – det är nu 25 år sedan – var Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Vänsterpartiet företrädde i denna intressanta debatt, som talmannen säkert minns, av Ylva Johansson som senare blev socialdemokratisk skolminister. I debatten, som också var väldigt intressant i det avseendet, deltog också partiledarna Bengt Westerberg för Folkpartiet, Carl Bildt för Moderaterna och Olof Johansson för Centerpartiet.

Jag noterar nu att de enda två partier som är så fruktansvärt tråkiga att de inte byter åsikt ständigt och jämt är Folkpartiet och Socialdemokraterna. Alla andra partier har bytt åsikt i den här frågan.

Jabar Amin vill nu vidta åtgärder och frågar vad vi ska göra. Själv byter han åsikt hela tiden. Det har visserligen gått 25 år, så han kanske inte ens vet vad han tyckte på den tiden.

Göran Persson, som då var skolminister, deltog i debatten. Han sade väldigt många konstiga saker redan då. Bland annat lovade han i stort sett att det aldrig skulle bli fler än 25 elever per klass. Det kanske ni också tyckte. Claes Roxbergh tyckte att det var jättebra. Men så har det inte blivit. Det finns massor av saker som inte har blivit som man hade tänkt sig, och det är en av orsakerna, Jabar Amin, till att det behövs ytterligare åtgärder på området.

Vi behöver komma tillbaka från kommunaliseringen av skolan. Den som tror att 290 kommuner kommer att klara av att få en nationell skola i Sverige har ingen riktig förankring i verkligheten. För att få ordning och reda i skolan behöver vi en mer nationell skola och framför allt ett statligt huvudmannaskap.

Miljöpartiet borde återgå till sin tidigare ståndpunkt och inte vimsa runt bland alla sina olika ståndpunkter.

Anf. 4 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Det är mitt ansvar att vända utvecklingen i svensk skola.

De reformer som ligger bakom ett sjunkande resultat i 15–20 år var det inte jag som beslutade om; det var andra. Men det är mitt ansvar att vända skeppet. Jag tänker inte skylla på någon annan, utan det är mitt ansvar att göra detta.

Jabar Amin säger att han inte vill tala om det förflutna. Jag förstår, med tanke på Miljöpartiets skolpolitiska förflutna, att han inte vill tala om det. Men vad man gör nu beror ju på hur man analyserar misstagen. Om man till exempel tycker att betyg är något fel landar man i att de ska avskaffas, som Miljöpartiet gör. Tror man att det är den betygsfria skolan som är fel landar man i att vi bör införa mer betyg.

Det går inte att bara säga att nu ska vi göra det ena och det andra utan hänsyn till vad som tidigare har skett.

Jag vill inte tala om det förflutna, säger Jabar Amin, och jag förstår det med tanke på ert förflutna. Men du får gärna berätta vad ni vill göra i framtiden, för det är det heller ingen som förstår.

Ni bara kritiserar. Ni har röstat nej till alla våra riktiga reformer. Ni röstade nej till nationella prov i årskurs 3. Ni röstade nej till betyg i årskurs 6. Ni röstade nej till den nya lärarutbildningen. Ni röstade nej till lärarlegitimationen. Ni röstade nej till den nya skollagen. Ni röstade nej till den nya gymnasieskolan. Och nu skäller ni för att det går för långsamt med alla dessa reformer som ni själva har motarbetat. Det är inte

seriöst. Det finns ett ord för det, och det är ”hyckleri”. Några egna alternativ har ni aldrig.

Sverige går nu igenom den största skolpolitiska reformagendan sedan 1800-talet. Det är en enorm mängd reformer som pågår, om Jabar Amin har missat det. Tidningen Skolvärlden och Lärarnas tidning är fulla av insändare om att det nu måste bli reformstopp. Men det kommer inte att kunna bli reformstopp. Vi måste genomföra ännu fler reformer för att lyfta oss, för problemen är ännu djupare än vad vi tidigare insåg. Men vi insåg också tidigare att de var djupa.

Jabar Amin och hans parti har anklagat mig för att svartmåla den svenska skolan när jag har lyft fram problemen. Men vi har djupa problem i skolan, och det är vi som tar i dem. Den förra rödgröna regimen tog inte i ett enda problem i skolan utan lät bara förfallet fortsätta. Det är därför vi vänder utvecklingen.

Vi behöver göra ännu mer insatser och reformer. Jag menar att vi till exempel behöver återföra huvudmannaskapet till staten. Och det är inte i första hand beroende på diskussionen om att det blir olika i kommunerna. Det är också så att det inte blir likvärdigt när det blir kommunalt, och det är en viktig aspekt.

Det första skälet är att kommunaliseringen har sänkt läraryrket. Det andra är, som Gunnar Andrén var inne på här, att 290 kommuner, var och en för sig, inte har kompetensen att lyfta svensk skola från 38:e plats i världen nu till topp tio. Det krävs en enorm nationell kraftsamling, och den kraften finns inte nu.

Vi behöver göra mer. Vi behöver flytta betygen längre ned i åldrarna. Vi behöver gå över till en tioårig skola där barnen börjar vid sex års ålder och med ett extra år på slutet.

Jag blev kritiserad av Gustav Fridolin häromdagen för att vi vill ha en tioårig skola. Jag tror att vi behöver det. Nästan alla andra länder har det. Man börjar tidigare. Vi behöver inte vara rädda för att barnen ska få kunskaper tidigt, Jabar Amin.

Vi vill ha ett extra år på slutet för dem som inte har nått målen i grundskolan. Helst ska man naturligtvis förstärka insatserna efter hand tidigare i grundskolan, men de som ändå inte når målen behöver ägnas ytterligare tid åt. Vi behöver centralisera rättningen av nationella prov. Vi behöver ha ännu högre lärarlöner i Sverige för att öka attraktionskraften.

Detta är några saker för framtiden. Framför allt är de stora systemreformer som vi nu har genomfört – nya läroplaner, ny skollagstiftning och nytt betygssystem – helt avgörande för att vända utvecklingen. Miljöpartiet har röstat nej till allt. Ni är ett nejsägarparti, Jabar Amin. Något ansvar för framtiden tar ni inte.

Anf. 5 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Vi har nu facit på Alliansens åtta år. Jan Björklund har snart suttit åtta år vid makten. Ni har testat allt som har gått att testa på våra barn, och ändå leder det fel. Ni borde nu, vid vägens ände, erkänna att er skolpolitik har lett fel.

Jag har här Folkpartiets valmanifest från 2006. Där står: Vårt löfte är att till 2010 ha vänt utvecklingen, brutit trenden och minskat utslagningen i den svenska skolan. Nu är det inte 2010. Nu är det 2014. Ni har inte brutit trenden. Det är djupdykning som gäller, Jan Björklund. Ni har fått den svenska skolan att bli sämre. Barnen presterar mindre. Utslagningen har ökat. Likvärdigheten har minskat. Segregationen har ökat. Den svenska skolan har gått åt fel håll. Det är resultatet av er politik under åtta år vid makten.

De som ska ställas till svars är de som har makten, inte oppositionen. Det är ni som har haft makten i snart åtta år. Det är ni som har laborerat med våra barn. Det är er politik som har lett till att Sverige blir sämst i klassen internationellt, inte några andra partiers politik, Jan Björklund.

Nu är det dags att erkänna haveriet för Alliansens skolpolitik. Ni borde inse att den väg som ni har slagit in på leder fel.

Vad behöver göras? Jo, satsa på barnen i de tidigare åldrarna. Det har ni vägrat att göra. Satsa på lärarna på ett tidigt stadium. Vi har sagt i fem sex år att vi ska satsa på lärarna.

För bara ett och ett halvt år sedan vägrade din statsminister att gå med på löneökningar för lärarna. Han sade: Det är inte vårt ansvar. Det är arbetsmarknadens parter ansvar.

Ett halvår senare började ni till följd av trycket från många olika intressenter att vika er när det gäller karriärreformen som vi välkomnar. Men det var vi som här tog upp frågan och ni som vägrade.

Ni har ökat administrationen för lärarna, och det skulle ni inte göra. Det är först på senare år som ni har börjat komma med reformer för att minska administrationen, som vi välkomnar.

Förbättra villkoren för Sveriges lärare! Förbättra villkoren för våra elever genom satsningar i tidig ålder! Ge våra lärare mer inflytande över skolan och mer inflytande för att hjälpa och stödja de elever som behöver stöd i tidig ålder!

Anf. 6 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Det blir skattretande när Jabar Amin tar åt sig äran för karriärreformen. Det är Folkpartiets reform från början till slut, och vi lyckades så småningom övertyga resten av regeringen.

Det beror ytterst på att kommunerna har misslyckats, Jabar Amin. Kommunaliseringen, som du och Miljöpartiet tycker är så viktig, har misslyckats. Det är därför staten måste gå in och ta över detta. Individualiserad lönesättning och högre lärarlöner är helt avgörande för att öka attraktionskraften i yrket. Oavsett hur kommunerna styrs har de misslyckats, även borgerliga kommuner. Kommunerna klarar inte av detta ansvar, och det är därför staten går in med en fullständigt unik åtgärd och finansierar höjda lärarlöner på detta sätt.

Jag är glad att det till sist kröp ur Stefan Löfven att reformen blir kvar om det blir en rödgrön regering. Han var tveksam under lång tid, men jag är glad att han sade så. Det betyder att denna del kommer att vara kvar oavsett hur valet går.

Jabar Amin håller ett förstamajtal. Man kan inte tro att han har lämnat Socialdemokraterna, för det är bara retorik och skäll. Men vad som skulle vara det egna alternativet är mycket svårbegripligt.

Sverige satsar varje år 220 miljarder på skolväsendet. Vi ligger bland de främsta i OECD, inte när det gäller resultat men när det gäller hur mycket vi satsar. Trots det ligger vi bland de sämsta avseende resultat. Det måste alltså vara något mer än mer pengar som är lösningen, Jabar Amin.

Det finns delar i skolan som behöver mer pengar; det är ingen tvekan om det. Men säger man att det generellt är resursbrist när vi ligger bland de högsta i OECD när det gäller resurser men bland de lägsta när det gäller resultat har man inte gjort analysen ordentligt. Det är andra saker som krävs.

PISA-resultatet är tydligt. De länder som ligger högst i PISA har tidiga betyg och studiedisciplin. Det är ord som Jabar Amins parti avskyr men får svälja, för dessa länder *har* tidiga betyg, studiedisciplin, noggranna kunskapskontroller och högre status på läraryrket.

Alla länder som ligger tio-i-topp har större klasser än Sverige och lägre personaltäthet. Jag tror ändå att vi ska satsa på det. I Sverige ökar vi nu personaltätheten. Vi har högre lärartäthet av utbildade lärare i dag än vi hade när Jabar Amins parti var med och styrde. Så låter det inte här, Jabar Amin.

Vi har högre täthet av skolsköterskor, kuratorer och stödpersonal än vad det var 2006. Denna personaltäthet har ökat under våra år i ledningen.

Det vi har gjort räcker dock inte. Trots att vi har det mest intensiva reformtempot i Europa i skolväsendet och som Sverige haft på över hundra år kommer det att behövas mer.

Jag redovisar mina alternativ, men Jabar Amin har inget alternativ utöver att skälla. De reformer vi har gjort har ni röstat nej till allihop. Ska ni avskaffa betygen om ni får bestämma, Jabar Amin? Det vore ett intressant besked. Ni är så mycket emot betyg. I ert program från 2006 stod det att betygen skulle avskaffas. Tänker ni göra det om ni kommer till makten i höst? Varför, när alla länder som har bra resultat har mycket betyg? Varför är ni emot betyg?

Anf. 7 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Nu är det du som ska ställas till svars, utbildningsministern, inte jag. Det är din politik som har lett Sverige fel. Det är du som har regerat i snart åtta år. Det är resultatet av din politik som vi ser och som vi diskuterar. Det är därför vi är här.

Det vi ser av er politik är sjunkande resultat, minskad likvärdighet, ökad segregation och ökad utslagning. Sedan du kom till makten har över 70 000 grundskoleelever lämnat skolan utan gymnasiebehörighet. Det är 70 000 misslyckanden för din politik. Det är det vi ska diskutera här och inget annat, Jan Björklund. Det vi diskuterar är Alliansens havererade skolpolitik.

Jag vill att vi diskuterar hur vi ska vända utvecklingen. Hur ska vi få kunskapen att öka? Hur ska vi få likvärdigheten att öka? Hur ska vi få segregationen att minska? Hur ska vi få utslagningen att minska?

Din politik har lett fel, Jan Björklund, och det borde du vid vägs ände erkänna. Vi har ju facit framför oss. Skyll inte på andra och försök ta sidospår om kommunalisering och förstatligande som i denna debatt. Du har inget stöd för det i Alliansen. Du är inte här som representant för

Folkpartiet; du är här som en del av regeringen. Regeringen har inget förslag om förstatligande av skolan. Det är inte den frågan vi ska diskutera här utan vad ni har för politik.

Anf. 8 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Det är mycket vi inte får diskutera för Jabar Amin. Vi får till exempel inte diskutera Miljöpartiets utbildningspolitik. Okej, det är rätt enkelt, för det finns ingen.

Vi får inte diskutera statligt kontra kommunalt. Då blir det jättejobbigt för er eftersom lärarna vill förstatliga skolan.

Vi får inte heller diskutera det som har hänt i svensk skola, för då har Miljöpartiet ansvar.

Det är som sagt mycket vi inte får prata om för Jabar Amin.

Ska vi kunna ta rätt väg för framtiden måste vi fundera lite över vad som har gått fel. Det är ett intellektuellt förhållningssätt. Det är så forskningen jobbar. Det är därför OECD i sin granskning av Sverige pekar på ett antal faktorer: Sverige har dålig studiedisciplin och är ett av de länder som ger betyg senast. Sverige är ett av de länder som under lång tid har saknat karriärsystem för lärare som uppmuntrar ambitiösa och duktiga lärare. Det inför vi nu. OECD:s slutsatser är i mycket ett kvitto på att de reformer vi gör är rätt.

Vi behöver dock gå längre och göra mer. Om några veckor kommer en stor utvärdering av kommunaliseringen, som en av Sveriges främsta statsvetarprofessorer har jobbat med i flera år. Jag vet inte vad han landar i, men vi får se om Miljöpartiet orkar hantera slutsatserna. Det är forskningsbaserad utbildningspolitik att ta del av detta.

En av Sveriges främsta skolexpert, professor Per Thullberg, har gjort en analys av de reformer som vi gör. Hans svar är att Sverige är på rätt väg men att det behövs mer i denna riktning. Man ska inte byta tillbaka till den gamla flummiga riktningen, som är alternativet.

Jag förstår att Jabar Amin inte vill diskutera det förflutna. Jag förstår att Jabar Amin inte vill diskutera Miljöpartiets alternativ, för det blir så jobbigt.

Jag berättar vad vi vill göra i framtiden, och jag har berättat om flera reformer som bör göras utöver dem vi redan gjort.

Berätta, Jabar Amin! Ska ni ta bort betygen? Ska ni ha kvar kommunaliseringen, som är så lyckad enligt er? Ska ni släppa på studiedisciplinen igen? Ska sexåringarna inte få gå i skolan? Ska ni undanhålla dem kunskap? Är det ert alternativ? Berätta lite om ert alternativ.

Om vi ska diskutera hur vi ska lösa problemen antar jag att också ni har någon lösning.

(TALMANNEN: Jag betraktar frågorna som retoriska som inte ger rätt till ytterligare inlägg.)

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Louise Malmström har frågat mig om jag är beredd att förändra dagens gymnasieskola så att den mer likvärdigt rustar elever på samtliga program för framtidens arbetsliv och liv som demokratiska samhällsmedborgare.

Låt mig först påminna om att skolans uppdrag att förbereda alla elever för ett liv som demokratiska samhällsmedborgare i hög grad vilar på grundskolan, den skolform som omfattar alla genom skolplikten. Utbildningen inom skolväsendet ska bland annat förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar, vilket framgår av skollagen.

I läroplanen för gymnasieskolan anges att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Att rusta elever till demokratiska samhällsmedborgare är alltså ett uppdrag för hela gymnasieskolan och inte något som enbart ska ske genom utbildning i de gymnasiegemensamma ämnena.

Det finns inte heller någon motsättning mellan att eleven ska bli bättre förberedd för arbetslivet och samtidigt kunna bli ytterligare rustad för att bli en demokratisk och ansvarstagande medborgare.

En av grundprinciperna i riksdagens beslut att reformera gymnasieskolan är att elever på yrkesprogram ska bli bättre förberedda för arbetslivet och att elever på högskoleförberedande program ska bli bättre förberedda för högre studier. Därför är omfattningen av de gymnasiegemensamma ämnena mindre på yrkesprogrammen än på de högskoleförberedande programmen.

Det yrkesspecifika kräver mer utrymme i yrkesprogrammen för att eleverna ska vara anställbara direkt efter gymnasieskolan och för att ge förutsättningar för eget företagande eller en grund för fortsatta studier inom till exempel yrkeshögskolan.

När det gäller grundläggande högskolebehörighet bör det också noteras att elever på yrkesprogram alltid har rätt att läsa de aktuella kurserna under sin tid i gymnasieskolan eller därefter. Flera av yrkesprogrammen kan dessutom ge särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar.

Grundprinciperna för 2011 års gymnasiereform ligger därför fast.

Anf. 10 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill vara artig och tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation. Jag finner det dock något märkligt. Om det vore så att det man lärde sig i grundskolan täckte behoven för att kunna leva ett gott liv som en öppen, fördomsfri och aktiv samhällsmedborgare skulle varken yrkeselever eller elever på studieförberedande program behöva mer av den varan.

Det jag fokuserar på i min interpellation är skillnaderna i innehåll på de olika programmen. Det gör jag för att jag tycker att kritiken mot den nya gymnasieskolan ganska ensidigt har handlat om att den skapar återvändsgränder för fortsatta studier. Det är en helt riktig kritik, men synen

*Svar på
interpellationer*

på vissa elever som mindre förmögna att förstå samhälleliga sammanhang och helheter är egentligen allvarligare.

Utbildningsministern säger att det inte finns någon motsättning mellan att bli förberedd för arbetslivet och att bli en demokratisk samhällsmedborgare. Det är just det som är min poäng. I verkligheten efterfrågar arbetsgivare tvärtom breda och generella kunskaper i dag på ett vis som gör att den konflikten aldrig har varit mindre.

Allt oftare möter man näringslivsrepresentanter och tänker att de borde stå där när yrkes eleverna tar studentexamen och suga upp dem med dammsugare. Men de svarar: Nej, det spelar faktiskt inte så stor roll vilket gymnasieprogram man har gått, bara man har slutfört det. En del säger till och med att de föredrar att anställa yrkes elever som har gått studieförberedande program. De säger att dessa elever ofta har lättare att lära nytt och omsätta sina kunskaper i nya sammanhang och att det ändå är internutbildning som gäller när man väl får en anställning. Det är bara i Björklunds gymnasieskola som denna konflikt är större än någonsin.

Jag har funderat på vad det egentligen är – konkret – som yrkes eleverna inte behöver i Björklunds gymnasieskola. Om man lägger kursplanerna i till exempel samhällskunskap bredvid varandra kan man läsa att yrkes elever ska lära sig privatekonomi, hushållets inkomster och utgifter samt konsumenträtt, medan elever på studieförberedande program dessutom ska förstå ekonomiska strukturer och flöden, tillväxt och företagande.

Elever på yrkesprogram ska förstå demokrati och politiska system på olika nivåer, men elever på studieförberedande program ska dessutom få insikt i politiska ideologier och hur dessa är kopplade till olika välfärdsteorier.

Därtill talar man om att man ska arbeta med infärgning när det gäller yrkes elevernas gymnasieförberedande ämnen. Kort sagt blir yrkes elevernas kunskaper smalare, kopplade till ett yrkesområde och inte lika lätta att överföra från ett sammanhang till ett annat. Elever på studieförberedande program får däremot större möjlighet att delta i arbetslivet och förstå sin egen roll i samhället.

Samtidigt vet vi, herr talman, vilka som söker de yrkesinriktade utbildningarna. Dagens gymnasieskola reproducerar inte bara klassmönster utan fördjupar dem. Manar inte det till eftertanke, Jan Björklund?

Anf. 11 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt syftet med Louise Malmströms interpellation om gymnasieskolans yrkesprogram.

Jag blir lite provocerad när Malmström påstår att vi, genom vår gymnasierreform, anser att elever på yrkesprogram är mindre förmögna att lära sig praktiska eller teoretiska ämnen. Är det denna syn Louise Malmström har när man lägger om eller har synpunkter på den viktiga gymnasiepolitiken?

Herr talman! Det låter också som att Folkpartiet och alliansregeringen har sänkt kraven för att komma in på yrkesprogram. Låt mig då avslöja att det är precis tvärtom. När Louise Malmströms parti hade regeringsmakten räckte det att ha matematik, svenska och engelska för att vara formellt behörig till de nationella programmen i gymnasiet. I och med

2011 års gymnasiereform, som statsrådet nämnde, har vi infört sju ämnen som minimikrav för att komma in på yrkesprogrammen.

Att rusta demokratiska samhällsmedborgare är i huvudsak grundskolans uppdrag, och detta ska förstärkas genom gymnasieskolan.

I gymnasieskolan och de nya yrkesprogrammen är det viktigt att titta på varför vi gjorde om gymnasiereformen. Det var dålig genomströmning, dåliga förkunskaper och avhopp. Man gick i fyra eller fem år i stället för tre och fick ändå inte något slutbetyg, herr talman. Det är detta som skapar utanförskap. Eleverna går rakt ut i ungdomsarbetslöshet, och det skapar ett utanförskap som är mycket allvarligare jämfört med påståendet att bara för att man går på yrkesprogram blir man sämre rustad för att vara en demokratisk medborgare.

Louise Malmström och Socialdemokraterna har inga förslag för de ungdomar som kommer till gymnasiet utan behörighet. Det är det första. Det andra är att fyra av tio – 40 procent – av dem som gick i era yrkesprogram i ert koncept aldrig fick något slutbetyg. Det blundar ni totalt för fortfarande, trots att vi debatterar gymnasieskolan intensivt.

Om man går ned på kommun-, skol- och programnivå kan man hitta yrkesprogram där 50 eller 60 procent av eleverna inte får slutbetyg. Det är ett gigantiskt misslyckande för er gymnasiepolitik.

Vi har lagt om det så att eleverna får tydligare krav på sig, en mer anpassad gymnasieutbildning med koppling till arbetsliv och branscher samt en rejäl chans att inte bara komma in på ett yrkesprogram utan också lämna det med ett slutbetyg och en studentmössa som inte bara är en mössa utan som står för någonting.

Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! En tredjedel är en siffra jag tycker att man ska komma ihåg. En tredjedel av ungdomarna har slagits ut från gymnasieskolan varje år de senaste 20 åren – en tredjedel.

Louise Malmström säger att vi har en gymnasieskola som reproducerar klasskillnader. Jag håller med om det. Den största klasskillnaden är mellan dem som fullföljer gymnasieskolan och dem som inte gör det. Men ni talar aldrig om den tredjedel som hoppar av. Ni har nämligen ingen annan lösning än att säga att de också måste bli akademiker. Det är svaret på allting.

Louise Malmströms andemening är att yrkesprogrammen ska bli mer akademiska och teoretiska. Det är själva syftet med Louise Malmströms interpellation.

Tror Louise Malmström att dessa elevers fullföljande av gymnasiet kommer att öka? Tänk om det vore så enkelt att vi kunde lagstifta om att alla ska bli akademiker, att alla grejar detta per automatik och att det sedan fungerar så. Men tänk, det gör det inte. För att ta studentexamen krävs motivation, höga ambitioner och hårt arbete, i alla fall i den gymnasieskola jag vill se.

Vi måste inse att om vi ställer kravet att alla ska klara detta kommer många att slås ut. Det var precis detta som hände i den socialdemokratiska gymnasieskolan. Det är därför vi gör om den.

Louise Malmström säger att den borgerliga gymnasieskolan reproducerar klasskillnader. Ursäkta mig, men den första årskullen går ut Alliansens gymnasieskola i juni i år. Alla som gått ut hittills har gått i den soci-

Prot. 2013/14:59
23 januari

Svar på
interpellationer

aldemokratiska gymnasieskolan. Den reproducerar klasskillnader. Jag håller med om det. Det har den gjort i 20 år.

Jag är rätt övertygad om att vår gymnasireform inte kommer att räcka för att lösa problemen. Vi kommer att behöva göra fler insatser. Men att ha som övergripande målsättning att alla ska bli akademiker eller akademiskt behöriga är ett felskär. Inget annat land har den modellen. Det är intressant.

Jag hörde Magdalena Andersson och i partiledardebatten även Mikael Damberg. De talar nu lyriskt om den österrikiska modellen. Den modellen har låg ungdomsarbetslöshet. Då säger Magdalena Andersson att det beror på utbildningssystemet. Ja, intressant, bra sagt av Magdalena Andersson! Tänk, jag tror också det. De har omfattande lärlingsutbildningar ute på arbetsplatserna, och de har inte kommit på tanken att ställa kravet att alla ska bli akademiskt behöriga. Säger man det så skrattar de. Jag tycker inte att man behöver skratta åt det, men det är inte realistiskt – det är problemet.

Ni har slagit ut tiotusentals ungdomar i varje årskull med er gymnasiepolitik – det är vad det handlar om. En tredjedel har slagits ut. Det är det problemet vi måste attackera. Men vi löser inte det problemet genom att ytterligare höja kravet till att gälla alla, vilket Socialdemokraterna nu verkar föreslå. Gymnasiet ska bli obligatoriskt, har ni sagt, och dessutom ska alla utbildningar ha akademisk behörighet som slutmål.

Ni kommer att öka utslagningen av ungdomar katastrofalt, och det är det som reproducerar klasskillnader, Louise Malmström.

Anf. 13 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! Utbildningsministern kan höja behörighetskraven till gymnasiet eller sänka kraven i gymnasieskolan till nästan ingenting så att vem som helst kan klara av den helt utan ansträngning. Men det är i så fall bara en bluff. De blir ju varken anställbara eller får möjlighet att leva ett gott liv, om man gör så.

Även om varken Roger Haddad eller Jan Björklund verkar vara orolig måste jag få säga att jag är det. Det är inte därför att vi har för få akademiker, för det är jag inte särskilt orolig för. Att det är för få som har möjlighet att läsa vidare kan man vara orolig för. Jag är faktiskt allvarligt orolig för att vi har för få som blir skickliga yrkesarbetare i framtiden.

Intresset för gymnasieskolans yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar har minskat drastiskt sedan Gy 2011 infördes. Skolan generellt blir alltmer en skola i segregation. Vilka dina föräldrar är spelar större och större roll för hur det ska gå för dig i skolan och senare i arbetslivet, detta trots att vi vet att begåvning inte är något statiskt och medfött, utan att det är stimulans, motivation och höga förväntningar som styr i stor utsträckning.

Vilka förväntningar tycker Jan Björklund att vi skickar till den krympande skara som i dag ändå väljer yrkesprogram, om inte att vi har lägre förväntningar på dem? De behöver klara sin privatekonomi, men de behöver inte förstå samhällsekonomi eller lönebildning. De behöver förstå politiska system, men de behöver inte förstå ideologier och kunna koppla dem till välfärden.

Till detta kan vi lägga vår kunskap om att främlingsfientlighet och intolerans växer mest bland elever på yrkesprogrammen. Även det är

Anf. 14 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag vill ge Louise Malmström rätt på en punkt, och det gäller sista meningen i anförandet om ökat uttryck för främlingsfientliga åsikter just inom yrkesprogrammen. Det har jag själv uppmärksammat ett antal gånger. Problemet är att det var så också i den gamla gymnasieskolan, Louise Malmström.

Det är fel att ge en bild av att vi sänker kraven, för vi har höjt kraven för att komma in på gymnasieskolans yrkesprogram. Det är fel att ge en bild av att vi inte tycker att det är viktigt att man kommer i tid och deltar i undervisningen. Det är precis det som är hela syftet med vår skolpolitik. Men ni säger att det är "kepspolitik" när vi säger att det är viktigt att komma i tid och att det är viktigt med ordning och arbetsro. Men det är precis det som branschen säger är extra viktigt, speciellt på de här utbildningarna. Det är också en anledning till – för vi har ännu inte vänt utvecklingen – att branschen startar egna yrkesskolor. Man är inte riktigt nöjd med vad gymnasieskolan levererar.

Herr talman! För en vecka sedan kom en rapport från Skolinspektionen, som hade studerat 63 skolor som bedriver lärlingsutbildning. Man var mycket kritisk till undervisningens kvalitet och utbildningen. Det gällde inte i första hand den praktiska delen, utan det var den teoretiska delen som man hade synpunkter på. Dels fick eleverna ingen bra utbildning innehållsmässigt, dels levererades inte alla undervisningstimmar som eleverna på yrkesprogrammen hade, och dessutom var det problem med sena ankomster och skolk.

Det är problemet. Det är det som borde vara utmaningen. Skulle vi få dit dem och motivera dem skulle de få en bra utbildning och inte bara bli demokratiska medborgare utan också få med sig ett slutbetyg.

Allt detta jobbar vi med, men så var det inte när Louise Malmströms regering hade ansvaret.

Anf. 15 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Den sista diskussionen om att Alliansens gymnasieskola producerar mer rasism eller vad det var Louise Malmström sade, det var så lågt att jag inte vet hur jag ska förhålla mig till det. Allvarligt talat: De första eleverna har inte ens gått ut den nya gymnasieskolan, utan de går ut i vår. Att det är vår gymnasiereform som gör att fler blir främlingsfientliga är en så absurd anklagelse att jag avstår från att diskutera den vidare.

Louise Malmström säger: Om man inte låter alla bli högskolebehöriga kommer anställbarheten att minska. Hur förklarar ni då Österrike, Louise Malmström? De ställer inte alls krav på att alla ska bli högskolebehöriga, utan tvärtom är det ett otroligt fokus på yrkeskunskaper och yrkesutbildningar, och det är lärlingsutbildningar ute på företagen. De har Europas lägsta ungdomsarbetslöshet. Magdalena Andersson åker dit och studerar hur de gör. De kräver inte högskolebehörighet. Och de blir anställda! Är det inte märkligt? Det borde inte funka så, eller hur? Det är konstigt, men det funkar. Det är här det inte funkar, när man har ställt

Svar på
interpellationer

krav på att alla ska bli högskolebehöriga. Det är då man skapar utslagning.

Det är riktigt att det nya teknikprogrammet har blivit en veritabel succé, ett fyraårigt tekniskt program som vi återinförde sedan Göran Persson avskaffade det. När vi nu har infört det nya teknikprogrammet har det blivit en succé, och då drar det elever från yrkestekniska program. Det innebär statistiskt att yrkesprogrammen minskar.

Det är inget problem för industrin – tvärtom. Går många av ungdomarna fyraårigt tekniskt program är det ännu bättre för industrin, så det är inget problem. Men skulle vi kräva att alla ska gå fyraårigt tekniskt program skulle avhoppet öka.

Det är det man måste förstå. Ungdomar är olika och låter sig inte strömlinjeföras i samma gjutjärn, utan de är olika. En del är mycket studieambitiösa och studiehungriga. Andra är mycket skoltrötta. En del har stor förmåga att lära sig snabbt, och andra har det inte.

Om man utformar gymnasiet så att alla ska gå mot högskolebehörighet kommer man att få stora avhopp, och det är det Sverige har fått. Österrike gör det inte, och de har Europas lägsta ungdomsarbetslöshet, Louise Malmström. Det är det vi bör lära oss av.

Louise Malmström läser upp några avsnitt ur kursplaner. Men jag förstår inte vad slutsatsen är. Ska slutsatsen vara att elever som går på yrkesprogram ska ha samma kursmål i de teoretiska ämnena som elever som går på högskoleförberedande teoretiska program? Hur ska det gå? Då måste hela schemat vara teoretiska ämnen också på yrkesprogram, och då blir det inga yrkeskunskaper alls. Hela idén med att ha yrkesprogram är att det ska finnas ett utrymme för att lära sig yrkeskunskaper för olika branscher.

Louise Malmström får väl redovisa hur det ska gå ihop, om Socialdemokraterna vinner valet. Ni måste dra ned kraftigt på yrkeskunskaperna om ni ska fylla yrkesprogrammen med teoretiska ämnen. Vad är det för yrkeskunskaper som är överflödiga och ska tas bort, och vilka branscher kräver att man ska minska yrkeskunskaperna? Jag har inte hört en enda som kräver det. De tycker att eleverna har för dåliga yrkeskunskaper när de kommer ut. Det är den reaktion som vi får.

Det är därför Magdalena Andersson har så rätt på denna punkt. Lär av Österrike! säger hon. Just det, gör det! De har lärlingssystem. De har Europas lägsta ungdomsarbetslöshet. De har inte en tanke på att kräva att alla på gymnasieskolan ska bli högskolebehöriga. De ser att ungdomar är olika och att arbetsmarknaden har olika krav för olika sektorer.

Anf. 16 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! Jag började debatten med att säga att jag är lite trött på att det alltid handlar om högskolebehörigheten, för den här debatten handlar inte alls om det. Debatten handlar om skillnaden när det gäller vad man får med sig. Ska man kunna fatta beslut när man ska delta i allmänna val, till exempel, även om man har gått ett yrkesprogram? Ska man kunna arbeta fackligt? Jag tycker att det är viktigt.

Det är intressant att Roger Haddad nämner att branschen startar egna yrkesskolor. Jag har besökt flera sådana. Vet du vad som ofta är deras framgångsrecept? Det är att de ger yrkes eleverna mer teori och de teoretiska eleverna mer praktik.

Utbildningsministern gick till val på att uppvärdera yrkesutbildningarna. Det tycker jag var en god ambition. Det behövs. Man kan aldrig prata om dåtid och hur det var på 80- eller 90-talet, utan det är alltid bara framåt som gäller. Men alla steg som utbildningsministern har tagit hittills har ju gått i helt motsatt riktning. Enligt utbildningsministern är receptet för uppvärdering att ge yrkes eleverna lägre kunskaper och yrkeslärarna hälften så lång utbildning – och inte behöver de någon legitimation heller.

Det är en nedvärdering – ingen uppvärdering. Det är det dagens unga genomskådar, och det är därför man flyr yrkesutbildningarna.

Jag tror på en riktig uppvärdering av yrkesutbildningarna, så att de anpassas efter kraven på dagens och morgondagens arbetsmarknad och samhälle där man efterfrågar mer och aldrig mindre kunskap. På köpet får vi mer motiverade elever som kan göra klassresor, förstå sin roll i samhället och agera demokratiskt.

Herr talman! Innerst inne tror jag att det är något som Jan Björklund också inser. Jag tror att han snart kommer att backa även på denna punkt och se över den misslyckade gymnasieskolan, om inte annat så för att begrava frågan och kritiken till efter valet.

Anf. 17 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag tycker att Louise Malmström säger något som kräver en hel del reflexion också när det gäller hur ni ser på utbildning. Hon säger att vi har sänkt kunskapsnivåerna på yrkesprogrammen. Det intressanta är att det som Louise Malmström då värderar är bara teoretiska kunskaper. Vi har höjt kraven på yrkeskunskaper på yrkesprogrammen. Sedan kan man diskutera hur man jämför det. Då säger jag att det är samma kravnivå totalt sett på yrkesprogrammen i dag som förr. Men det är något lägre krav på teoretiska ämnen och högre krav på och mer tid för yrkesämnen. Detta ser inte Louise Malmström eftersom hon struntar i yrkesämnena. Att värdera yrkesprogram för Louise Malmström handlar om att akademisera dem så mycket som möjligt.

Hur kan Sveriges arbetarparti ha gått så fel när det gäller yrkesarbetarutbildning att alla ska bli akademiker? Hur kan man se det på det sättet? Det är det som är nedvärderingen.

Jag medger att det är otroligt tungt att vända detta. Det handlar nämligen inte bara om skolreformer, utan det handlar om attityder i samhället. Det är bara akademisk utbildning som är värd någonting, och många föräldrar tycker inte att deras barn ska gå på yrkesutbildningar. Det är många föräldrar som har den uppfattningen. Alla ska gå på universitet och få en akademisk utbildning. Gör man inte det är det ett misslyckande. Det är många som ser det så.

Men vi måste vända detta. Det måste vara fint att gå yrkesutbildningar. Ni har minsann inte bidragit till att vända detta eftersom ni hela tiden hackar på att yrkesutbildningarna är kass. Ni bidrar till detta med ert resonemang. Det är bara det akademiska som ska räknas. Vi måste ändra den attityden.

Vård- och omsorgsprogrammet är det program som har problem, tycker jag. Det beror inte på skolan, utan det beror på att vårdsektorn inte är tillräckligt attraktiv som arbetsgivare. Vård- och omsorgsprogrammet har haft problem i 20 år.

De övriga yrkesprogrammen är jag inte orolig för. Vi ser en överströmning från yrkestekniska program till fyraårig teknisk utbildning av de elever som är mycket studiemotiverade, och det är bra. Men det finns ingen anledning att ta några stora grepp för att förändra yrkesprogrammen mer än att vi behöver gå längre när det gäller lärlingssystem. Där borde vi lära av Österrike. Magdalena Andersson är inne på något viktigt. Jag väntar på att ni ska våga dra slutsatserna av det. Ni behöver inte vara rädda för yrkesutbildningar, kära gamla arbetarparti.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellationerna 2013/14:208, 209, 210, 211, 222 och 223 om riskkapitalbolag i skola, vård och omsorg

Anf. 18 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat socialministern om han avser att verka för att riskkapitalbolagen fasas ut från hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och personlig assistans och, om inte, mot bakgrund av vilka fakta och argument dessa bör få göra vinster på sjuka, äldre och funktionshindrade samt bedriva handel med verksamheterna.

Peter Persson har även frågat finansministern om han avser att ta initiativ till åtgärder som minskar riskkapitalets engagemang inom skola, vård och omsorg och därmed riskkapitalets exploatering av skattemedel samt vilka långsiktigt uthålliga och kompetenta ägare utöver stat, kommun, kooperativ och ideella föreningar han ser inom skola, vård och omsorg.

Peter Persson har också frågat utbildningsministern om hur han avser att förhålla sig till riskkapitalets engagemang inom utbildningssektorn och om han avser att lägga fram förslag eller stödja förslag efter 2014 som gör att riskkapitalbolagen som ägare helt försvinner inom grund- och gymnasieskolorna.

Peter Persson har slutligen frågat näringsministern om hur hon avser att lägga om sin näringspolitik så att riskkapitalet avråds och avstår från engagemang i skattefinansierad vård, skola och omsorg. Peter Persson har vidare frågat hur hon avser att vägleda svenskt riskkapital bort från finansiell spekulation och uppköp eller försäljning av befintliga företag till produktiva investeringar i verkliga framtidsbranscher.

Teres Lindberg har frågat socialministern om han avser att verka för att riskkapitalbolagen inte ska få äga skattefinansierade företag inom vård och omsorg och, om inte, mot bakgrund av vilka fakta och argument dessa företag bör få fortsätta äga skattefinansierade företag inom vård och omsorg.

Teres Lindberg har även frågat näringsministern om hon avser att verka för att riskkapitalbolagen inte ska få driva välfärdsföretag och, om inte, mot bakgrund av vilka fakta och argument dessa företag bör få fortsätta driva välfärdsföretag.

Interpellationerna har överlämnats till mig. Jag besvarar dem i ett gemensamt svar.

Målsättningen med regeringens politik är att vård, skola och omsorg ska hålla en god och hög kvalitet. För att nå detta mål krävs att det finns valfrihet och en mångfald av utförare att välja mellan. Valfriheten och mångfalden behöver dock kombineras med krav på kvalitet och uppföljning.

Ett flertal åtgärder har vidtagits i denna riktning. Som exempel kan nämnas den reform som genomförts när det gäller den statliga tillsynen av hälso- och sjukvården och socialtjänsten, överenskommelsen om en etisk plattform inom vård och omsorg och Skolinspektionens utökade sanktionsmöjligheter.

Eftersom välfärdssektorn finansieras av skattemedel och utför för samhället grundläggande tjänster är det av största vikt att de som äger och driver företaget inom denna sektor har ett varaktigt engagemang.

De senaste åren har ett antal händelser visat på att det finns vissa brister i detta hänseende. En betydande del av de större koncernerna inom välfärdssektorn ägs helt eller delvis av så kallade riskkapitalfonder. Typiskt för dessa är att de normalt investerar i en verksamhet med syfte att den ska växa i omfattning. I denna typ av finansiering av företag är det också ofta många aktörer involverade. Vanligtvis finns det en förväntan från den som investerat i en verksamhet att det satsade kapitalet ska ge en hög avkastning.

Regeringen tillsatte därför i december 2012 den så kallade ägarprövningsutredningen som ska lämna förslag på vilka krav som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag inom välfärdssektorn.

Syftet med utredningen är att säkra att de som äger och driver företag inom skola, vård och omsorg ska ha ett långsiktigt och seriöst engagemang och att verksamheten som bedrivs håller hög kvalitet.

I enlighet med den sexpartiöverenskommelse som träffades inom ramen för Friskolekommittén gav regeringen i veckan Ägarprövningsutredningen i uppdrag att utreda om det är rättsligt möjligt och lämpligt att kräva att ett aktiebolag som bedriver fristående skolverksamhet helt eller delvis ska ha till syfte att bedriva utbildning av god kvalitet för att få tillstånd att driva verksamheten. I uppdraget ingår även att utreda om det är rättsligt möjligt och lämpligt att införa kriterier för vad som ska betraktas som varaktigt ägande i friskolesektorn. Utredningen ska också bedöma om motsvarande kriterier ska gälla även för andra offentligt finansierade välfärdstjänster.

I tilläggsdirektivet till Ägarprövningsutredningen anges att om ett bolag i välfärdssektorn enbart är verksamt för att göra en kortsiktig vinst eller till exempel genom sin investeringspolicy är inriktat på att sälja inom en viss angiven tidsperiod kan det bli svårt att uppfylla kravet på varaktigt ägande. Förslagen får emellertid inte utformas på ett sådant sätt att de skulle kunna utesluta vissa ägarformer.

Detta handlar inte om att minska mångfalden och att begränsa etableringsfriheten. Att slå undan fötterna för den valfrihet och de aktörer som i dag finns inom skola, sjukvård och omsorg vore ett allvarligt hot mot kvaliteten och tillgängligheten i skolan, sjukvården och omsorgen och ett dråpslag mot många människors sysselsättning. Utredningen ska därför inte begränsa möjligheten att bidra till välfärdens utveckling genom olika alternativ, däremot ska kravställandet på utförarna skärpas.

Jag vill dock inte föregå utredningens bedömning utan avvaktar resultatet som ska presenteras i november 2014.

Anf. 19 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet Norman, i stunden varande tre partiledare och en finansminister, ty jag hade ställt fyra interpellationer. Det var om riskkapital inom utbildningssektorn till Björklund, om skola, vård och omsorg till finansministern, om riskkapital inom hälso- och sjukvården till socialministern och mer allmänt om riskkapital i välfärden till näringsministern.

Bakgrunden till mina interpellationer är naturligtvis den nyliberala flodvåg som svept över svensk välfärd. Privatisering, avreglering och marknadsstyrning skulle ge högre effektivitet, mer resultat för pengarna och så kallad valfrihet. Det har gett miljarder i vinst som finurligt till slut hamnat i skatteparadis. Det har blottat vägda blöjor och vanvård i äldreomsorgen, och konkurser och stängda skolor när vinsterna uteblev.

När medborgarnas kritik stegras försöker regeringens företrädare avleda det genom retorik. Finansminister Anders Borg, tidigare i debatt med mig en ivrig försvarare av riskkapital, har sagt: Jag tycker att den ägarprövning vi ska göra bör landa i att det är långsiktiga, uthålliga ägare. Det tycker jag talar för att det inte bör vara riskkapitalbolag på det nuvarande sättet i framtiden. Så sade han i en SVT-intervju. Utbildningsminister Jan Björklund säger att riskkapitalbolagen inte längre ska få vara kvar i välfärdssektorn.

Det är retoriken. Men politiken ligger fast, ty de tilläggsdirektiv som Peter Norman talar om, som getts till den utredning som finns i anknytning till friskolefrågan, är med förlov sagt ludd, ludd, ludd. Och redovisningen skjuts upp till efter valet. Den 1 november 2014 ska vi få reda på ståndpunkterna.

Jag tolkar det så att regeringens samlade svar, bortom finansministerns och utbildningsministerns retorik, egentligen är: Riskkapitalbolag och vinstmaximering i välfärden genom skattemedel är okej och bra. Men man vill inte debattera frågan eller klargöra sin ståndpunkt förrän efter valet. Det är därför jag inte får möta de olika ansvarsföreträdarna här i en debatt. Däremot ska man ute i den offentliga debatten fritt kunna framföra kritik.

Jag vill nu, herr talman, slå fast att i det samlade svaret från tre partiledare och en finansminister, varande Peter Norman, fastslås att riskkapitalbolag och vinster placerade på fantastiska öar är bra.

Anf. 20 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansmarknadsministern för svaret på mina interpellationer, även om det såklart hade varit önskvärt att de ministrar som jag ställde mina frågor till också hade svarat på dem.

Båda mina interpellationer, och för den delen också Peter Perssons, handlar sammanfattningsvis om den splittring vi ser i regeringen just nu. I mina interpellationer till Annie Lööf och Göran Hägglund frågar jag huruvida näringsministern och socialministern, utifrån sina respektive verksamhetsansvar, är beredda att verka för att riskkapitalbolag inte ska driva välfärdsföretag. Det får jag inget svar på i det interpellationssvar som finansmarknadsministern lämnat, vilket gör mig lite beklämd. Vän-

ligen, Peter Norman, ber jag att få svar på frågan hur den samlade regeringen ser på riskkapitalbolag i välfärdssektorn.

En viktig bakgrund till mina interpellationer är de uttalanden som olika regeringsföreträdare gjort i dessa frågor. Bland annat säger näringsministern mycket tydligt att det är helt okej med riskkapitalbolag i välfärden. Dessutom påpekar hon att det är populistiskt att svaja i de här frågorna. Å andra sidan har vi finansministern och utbildningsministern, som på senare tid visat en ganska kritisk hållning. Vad är egentligen regeringens ståndpunkt? Vad tycker regeringen? Beträffande socialministern kan man säga att han inte riktigt vågar öppna ögonen och se baksmällan av de senaste årens privatiseringsfester.

Herr talman! Varken jag eller Peter Persson får svar på våra frågor om regeringens ställningstagande. I stället hänvisar ministern till tilläggsdirektivet i Ägarprövningsutredningen. Jag har försökt sätta mig in i vad tillägget egentligen innebär och kan av kommittédirektivet utläsa att man något snävar in ett tidigare ganska brett uppdrag, att se över kraven som kan och bör ställas på företag inom välfärdssektorn, till att pröva den rättsliga möjligheten att införa krav över huvud taget. Det är inte särskilt tydligt.

Regeringen är dock i tilläggsdirektivet extra tydlig med att det inte får utesluta vissa ägarformer. Vad menas med det? Menas med det att riskkapitalbolag inte kan uteslutas? Är det i den formuleringen i tilläggsdirektivet som vi hittar svaret på våra interpellationer? Den kanske allra viktigaste skillnaden är att regeringen skjuter på datumet för när uppdraget ska redovisas, från februari till november, och hoppas därmed slippa en debatt man inte vill ha.

Herr talman! Jag tycker inte att det är okej att regeringen agerar på det sättet. Jag respekterar såklart att regeringen fritt kan välja och bestämma vilken minister som ska svara på en interpellation, men jag förväntar mig att regeringen svarar på de frågor som jag eller någon annan interpellant lyfter fram i interpellationerna.

Peter Norman! Hur blir det nu? Vilken inställning kommer högerregeringen att ha? Regeringen talar med kluven tunga. Vi i Sveriges riksdag och den svenska väljarkåren förtjänar ett svar, och vi förtjänar ett svar före valdagen.

Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det som den här frågan egentligen handlar om är för det första hur vi använder våra skattemedel. Hade det varit helt privat, det vill säga att man själv tagit in intäkterna från dem som betalar, skulle det ha varit en annan sak, men det är skattemedel som används för att bekosta verksamheten inom välfärden. För det andra handlar det om kvaliteten i välfärden. Jag tycker att det finns stora frågetecken på båda dessa punkter när det gäller just riskkapitalbolagen.

Frågan är om det bästa sättet att använda skattemedel är att låta pengarna strömma in i bolag som till och med har fört över pengar till skatteparadis och också försökt undvika att betala skatt på den vinst de gör. Vinstmarginalerna är enorma. Det har visat sig att välfärden är den mest lukrativa marknaden för riskkapitalbolagen. Vinstmarginalen ligger någonstans kring 15 procent, vilket är mycket högt. I den vanliga privata sektorn ligger den på 5 procent; det är den siffra jag sett. Det är alltså

mycket lukrativt, och därmed finns det risk för att skattemedel strömmar in i den verksamheten, skattemedel som kunde ha använts på ett bättre sätt.

Dessutom kan vi se att kvaliteten på intet sätt har förbättrats, snarare tvärtom. Det är naturligtvis skillnad från fall till fall, men vi ser att det över lag är lägre personaltäthet i de verksamheter som riskkapitalbolagen driver.

Det har också inträffat skandaler, och inte bara inom äldreomsorgen kopplat till vanvård. Vi hade även John Bauer-koncernen, som menade att de var utfattiga. De hade dock överfört väldigt mycket pengar – skattemedel – inom koncernen. Trots att man egentligen hade pengar, som man överfört på ett smart sätt, var det skattebetalarna som fick stå för notan när man sedan lämnade konkursboet efter sig. Det var elever som skulle tas om hand och lärare som inte visste om de skulle ha ett jobb nästa dag. Därför kan man starkt ifrågasätta om riskkapitalbolagen över huvud taget ska finnas inom välfärden och ta del av våra skattemedel.

I svaret sades att mångfalden måste värnas och etableringsfriheten likaså. Men riskkapitalbolagen har slagit undan fötterna för annan verksamhet, till exempel när det gäller privata alternativ, små lokala företag, personalkooperativ och småskaliga pedagogiska alternativ. De har ofta ingen chans i upphandlingsprocessen, utan det är riskkapitalbolagen som vinner upphandlingarna. Är det någonting som hotar mångfalden är det de jättestora bolagen, som har vinstsyftet som sitt främsta intresse. Vill man verkligen värna mångfalden och inte minst lokala alternativ borde man beskära riskkapitalets möjligheter i välfärden.

Jag blir inte riktigt klok på svaret. Företrädare för både Centerpartiet och Kristdemokraterna har uttalat väldigt tydligt att de vill att riskkapitalbolagen ska vara välkomna i välfärden. Sedan finns det vissa formuleringar från Björklund i Folkpartiet och Anders Borg i Moderaterna som pekar åt andra hållet. Men det finns inte några tydliga svar. Framför allt skjuts frågan framåt i utredningen, och det blir väldigt försiktiga formuleringar i utredningen när det gäller vad man kan göra.

Anf. 22 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det är intressant att fundera på hur den politiska debatten borde fungera. Den borde fungera på det sättet att politiker förklarar vad det är för typ av samhälle de vill ha, beskriver vad det är som är fel med rådande samhälle och är tydliga med vad det är för konkreta åtgärder de vill vidta för att rätta till de fel som finns, så att det blir så som de vill. Partierna ska vara tydliga när de presenterar en sådan agenda. Sedan kan man granska varandra, så att det blir tydligt för väljarna vilka alternativen är.

Herr talman! Vi från Alliansen är tydliga med vad vi vill ha. Vi vill ha världens bästa välfärd, med hög kvalitet och valfrihet för den enskilde. Det ska vara möjligt att välja olika pedagogik i skolan och förskolan. Det ska vara möjligt att välja olika inriktningar på äldreboenden och sjukvården. Det ska inte vara så att man måste gå till den offentliga kommunala eller landstingsdrivna välfärden. Det ska finnas alternativ.

Samtidigt vill vi inte att man ska kunna försnilla skattepengar genom att starta företag inom välfärden, ha en dålig kvalitet, sänka sina kostna-

der och sedan roffa åt sig vinsten. Det ska inte vara möjligt. Vi är tydliga med hur vi vill ha det och vad som är problemet i sammanhanget. Vi har också varit tydliga med hur vi vill lösa detta. Vi ska se till att det bara är seriösa företag som vill gå in i verksamheten långsiktigt som ska få agera på marknaden. Det ska inte vara möjligt att roffa åt sig skattepengar på det sätt JB-koncernen gjorde. Hillevi Larsson redogjorde för detta mycket korrekt. Det ska inte vara möjligt att agera så. På det sättet är vi extremt tydliga.

Men då är frågan, herr talman: Vad tycker socialdemokratin? Vi har förstått att man är väldigt upprörd inom socialdemokratin. Vi har hört Peter Persson gå upp här och nästan raljant prata om hur valfriheten har fått den svenska välfärden att rämna. Jag vill påpeka att knappt 17 procent av skolorna är friskolor. Den absoluta majoriteten är kommunala verksamheter. Men det är den hemska valfriheten som man inte tycker om. Man ska absolut inte få ha riskkapitalbolag i välfärden.

Ingenstans får man höra vad det är Socialdemokraterna verkligen vill. Vill de förbjuda vinst i välfärden? Ska det bli ett etableringsförbud? Ska man inte få starta nya skolor, äldreboenden och förskolor? Vill de förbjuda vinst i välfärden? Ett förbud mot vinst i välfärden kommer att döda valfriheten. Då kommer inga privata aktörer att etablera sig på marknaden. Det är en fruktansvärt oseriös argumentation, där man är emot allt. Det här är någonting som är genomgående inom socialdemokratin. Socialdemokraterna har blivit ett skrämigt oppositionsparti som är emot allt men själva står för ingenting.

Det lät exakt likadant med sjukförsäkringen. Vi kastade ut sjuka människor på arbetsmarknaden, sade Socialdemokraterna. Men vad är det för alternativ de erbjuder? Det har de inte sagt någonting om. De har beskrivit hur jobbskatteavdragen fått den svenska välfärden att rämna. Men nu är de för allihop. De klagar på hur vi förstör försvaret, men vill själva göra större besparingar. De kommer inte med några som helst egna alternativ.

Vi är tydliga. Det måste vara seriösa och långsiktiga aktörer i välfärden, och det ska inte vara möjligt att roffa åt sig skattemedel genom att ha låg kvalitet. Men den stora frågan är: Vad vill ni i socialdemokratin? Den stora ironin ligger i att ni står här och säger att vi inte ger några besked före valet. Men herregud! Ni har inte gett besked om något annat än att ni vill höja skatterna och bidragen och inte alls sagt någonting om era koalitionspartner.

Anf. 23 STAFFAN ANGER (M):

Herr talman! Det är bra att vi nu i Sverige har en mångfald av företagsformer inom skola, vård och omsorg och inte bara har den kommunala och statliga sektorn. Det är utmärkt med denna mångfald, som också ger möjligheter för dem som arbetar att utvecklas. Det är väl i dag ett par hundra tusen personer som arbetar inom dessa sektorer och som också har möjligheter att göra karriär inom olika bolag och arbeta vidare för sitt, familjens och landets bästa.

Det är viktigt att vi får fortsätta med denna utveckling. Det är också viktigt att vi får arbeta med vinstintresset som bas, som på vilken marknad som helst. Vinstintresset styr effektiviteten men styr även glädje, prissättning och löner. Vinstintresset ger möjligheter till investeringar

inom olika sektorer. Jag är uppriktigt bekymrad för att man inte kommer att få ha vinstdrivande företag inom denna sektor om Vänstern kommer i maktposition tillsammans med Socialdemokraterna.

Hur ska då detta ske? Risken är att vi får stopp, att man lägger ned olika verksamheter. Verksamheten fungerar väldigt bra på många ställen i Sverige. Låt oss räkna med att vi får möjlighet att med Socialdemokraternas hjälp ha kvar ett vinstsystem och marknadsekonomi inom den här sektorn.

Regeringens politik är att vi ska ha så god kvalitet inom vård, skola och omsorg som det bara är möjligt. Detta får vi absolut inte riskera. Jag tror att Socialdemokraterna har samma uppfattning. Det är också viktigt att ett företag som arbetar inom vård, skola och omsorg har ett varaktigt engagemang. Det är dock tveksamt om riskkapitalföretagen har ett varaktigt engagemang. Vissa kan ha det, vissa inte. Precis innan jag kom in i riksdagen köptes det bolag inom metallindustrin som jag var vd i av ett riskkapitalföretag. Det blev sedan mycket kortsiktiga åtgärder, vilket ofta är riskkapitalbolagens policy. Gå in och köp ett företag, vidta olika åtgärder, låna pengar så att ni kan utnyttja hög kvalitet på det egna kapitalet som faktor och sälj sedan företaget med bra resultat inom ett par år! Jag tror inte att det är meningen att det ska vara så. Det kommer säkert i framtiden att finnas riskkapitalbolag som arbetar på ett helt annat sätt.

Jag tycker att det är bra att vi har en ägarprövningsutredning som går igenom vissa krav som ska ställas och hur länge man bör driva ett företag.

Jag har drivit företag i hela mitt liv. Det går inte att trola för att få en bra kvalitet och effektivitet. Man måste utbilda folk, och man måste ha nya metoder och resurser. Det tar många år. Därför får vi se vad man nu kommer fram till i den här utredningen.

Jag vill också understryka att regeringen absolut inte vill minska mångfalden och begränsa etableringsfriheten i Sverige. Inom exempelvis sjukvårdssektorn finns mycket goda möjligheter för fler mindre företag att etablera sig, och då gärna med en kvinna som företagsledare.

Anf. 24 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Tack till interpellanter och meddebattörer för att vi får tillfälle att tala om dessa viktiga frågor!

Låt mig börja med att ta upp det som Peter Persson sade om skatteparadis. Jag är lika upprörd som Peter Persson och andra när företag trick-sar bort sina vinster i skatteparadis. Som alla vet om har regeringen vidtagit kraftiga åtgärder för att minska aktiviteten med räntesnurror och annat, vilket vi hoppas ska kunna stärka statskassan framöver.

Det andra jag vill säga är att i och med att det är jag som ansvarar för Ägarprövningsutredningen är det, som arbetet i regeringen är upplagt, också jag som ska svara på frågor som har med detta att göra.

Det tredje jag ville säga är att det tilläggsdirektiv till Ägarprövningsutredningen som vi nu diskuterar står en enig regering bakom. Här är alltså regeringen enig. Jag har viss förståelse för att detta kan vara provocerande för oppositionen med tanke på den oenighet som ni uppvisar såväl inom partiet som mellan de olika partierna. Jag har inte full förståelse men viss förståelse för att det kan vara provocativt för er.

Regeringens inställning är tydlig.

Risikkapitalbolag är en mosaik av olika typer av företag. Jag tycker att det är bättre att diskutera varaktighet, vilket också är ledstjärnan i Ägarprövningsutredningen och i tilläggsdirektiven. Företag som är verk-samma enbart för att göra kortsiktiga vinster – risikkapitalbolag eller andra bolag – eller som har en policy som innebär att det ska säljas vidare inom en kortare tidsperiod är inte lämpliga som ägare inom denna sektor. Det kan vara risikkapitalbolag eller andra bolag. Företagen inom sektorn ska ha en varaktig inriktning.

Som jag nämnde inledningsvis visar utvecklingen att det är som ni säger: Andelen storkoncerner inom skola, vård och omsorg som ägs av risikkapitalbolag har vuxit. Eftersom det ofta finns en förväntan hos ägar-na på en hög avkastning genom att innehavet säljs vidare kan en sådan konstruktion motverka ett varaktigt engagemang.

I Friskolekommitténs betänkande betonar man att en ägarprövning bör införas för att säkerställa att ägarna av skolföretag har ett seriöst och långsiktigt intresse av att bedriva utbildning. Regeringen instämmer som ni vet i denna bedömning.

Här kan man dra paralleller till den finansiella sektorn. Ska man starta en bank prövar Finansinspektionen såväl styrelseledamöter som ledning-en, så att de är lämpliga för just det här arbetet. Så har vi inte haft det i välfärdssektorn i Sverige, så det är alldeles utmärkt om detta införs.

Precis som Friskolekommittén har konstaterat ligger det i Ägarpröv-ningsutredningens ursprungliga uppdrag att säkra samhällets krav på att de som äger och driver företag inom de här viktiga sektorerna ska ha ett långsiktigt och seriöst engagemang. Regeringen har nu förtydligat upp-draget i den del som avser varaktighet.

Kriterierna ska dock vara både rättssäkra och tillämpbara. Nu är jag inte jurist, men jag vet att det i aktiebolagslagen finns en portalparagraf om att bolagets verksamhet ska ägnas åt att ge vinst till aktieägarna. Vad vi här ska undersöka är om aktiebolagslagen är förenlig med andra typer av krav som vi vill få in. Detta är svåra frågor.

I samråd med utredaren har vi kommit fram till att tidsutdräkten är rimlig för att göra ett seriöst arbete. Det hoppas jag att alla här i kamma-ren också tycker är rimligt.

Anf. 25 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag tillhör dem som tror att politik och demokrati vinner på att vi ärligt redovisar våra avsikter. De så kallade Nya moderaterna lånade värdeord från socialdemokratin. Man talade om välfärd och till och med om jämlikhet. Det måste ha känts ovan för många.

Detta skulle nås genom mindre resurser, skattesänkningar, privatise-ringar, rätt att tjäna pengar på gemensamma skattemedel, avregleringar och marknadslika villkor. Är det inte bättre att moderater talar om sina planer tydligt? Skattesänkningar och privatiseringar på en marknad leder oundvikligen fram till en situation där den enskilde ska börja betala själv – för lite bättre utbildning, lite bättre hemtjänst och en annan vårdkvalitet i de privata vårdgallerier som växer fram i de stora sjukhusen.

När starka vinstintressen och marknad förs in på områden som har helt andra syften, nämligen att fördela efter behov, slås jämlikheten ut.

Rätten att tjäna pengar på offentliga verksamheter går före krav på kvalitet och omsorg om elever, patienter och äldre.

Kvalitetsförbättringar har uteblivit. Rubrikerna har i stället handlat om miljardvinster, vanvård och skolkonkurser. Är det inte bättre, statsrådet Norman, att ni säger: Det är priset vi får betala – det är konsekvensen och effekten av att bryta ned välfärdssamhället och ersätta det med ett marknadssamhälle. Då hade det hade blivit en renare och ärligare debatt.

Ni kan aldrig komma undan att de försvarstal som ni håller för riskkapitalisternas möjligheter att härja i den svenska välfärden ju handlar om att ni försvarar ett system som ska komma in och driva fram effektivisering, besparing och så stora vinster som möjligt, och efter en kortare period – fem till sju år – är det exit, försäljning till högstbjudande. I systemet ligger också stora bonusar som morötter för enskilda. Detta är riskkapitalistens hela affärsidé: snabbt in, höja värdet, sälja. De som betalar är alltid personalen.

Men det är någon mer som betalar. Det är också alla vi skattebetalare som drar fram vinsterna. Det är barnen i skolan och de gamla i äldreomsorgen som får ta det.

Talmannen har förstås rätt när han säger att regeringen uppträder som ett kollektiv. Säg då öppet, statsrådet Norman, att regeringen tycker att detta är ett bra system och att skattemedel kan förlösas och användas i detta syfte. Det kommer att fungera som en dementi om andra statsråd säger något annat i framtiden.

Anf. 26 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag kanske var otydlig i mitt förra inlägg. Jag har stor respekt för att regeringen väljer att låta en minister svara på frågorna. Däremot har jag väldigt svårt att acceptera att man inte får svar på de frågor man ställer i sina interpellationer oavsett vilken minister det är som svarar.

Det har uppkommit viss tveksamhet om vad vi socialdemokrater tycker i de här frågorna. Vi har varit tydliga: Vi vill ha långsiktiga regler på området, vi vill stärka kvalitetskraven och vi vill införa vinstbegränsningar. Men nu är det inte vi som sitter i regeringsställning. Vi sitter inte på de resurser som behövs för att ta fram utredningarna och komma åt frågorna. Det gör regeringen, och det kanske är det som är dilemmat just nu eftersom man skjuter upp det arbete som har påbörjats.

Det är ganska tydligt vad väljarna tycker. De tycker att det är högst tvivelaktigt att någon annan tjänar pengar på välfärden eller att någon annan tjänar pengar på de skatter som vi tillsammans betalar in till välfärden. De tycker inte att det är okej.

Någonstans måste man konstatera att det blir dubbelt så dyrt. Det finns två sätt att tjäna pengar på välfärden. Det ena är att dra ned på personalen, och det andra är att skatteplanera och se till att betala mindre skatt. Det handlar alltså om en enskild utförare som plockar ut vinst och tjänar pengar samtidigt som man anställer färre. Man kanske dessutom ser till att planera, fixa och tricksa så att man betalar mindre skatt. Det blir alltså någonstans dubbelt så dyrt eftersom det är färre som betalar inkomstskatt och eftersom man dessutom tricksar så att man behåller mer.

Dilemmat är att själva hemligheten med välfärdsverksamhet är händer och fötter. Det tror jag att alla som lever och verkar i Sverige vet. Det är personal, det är lokaler och det är mat. Det är ungefär de saker som man kan spara på. Då är vi inne på kvalitet. För vad är det som händer när man jagar kostnader i hemtjänsten? Det betyder att personalen som jobbar där får en gps, och när de stannar hos någon 30 sekunder för länge får de ett samtal där arbetsgivaren undrar: Varför är du inte på väg till nästa ställe? Nu har du ägnat 30 sekunder för mycket åt tant Andersson. Tant Anderssons allra viktigaste behov var kanske inte att få den där matlådan just den precisa tiden, utan det var att någon lade en hand på axeln och frågade hur hon mådde.

När man sparar pengar i förskolan är det på barngrupperna och personalen – större barngrupper och färre personal. Och så sparar man förstås på maten och lokalerna. Det går inte att spara på någonting annat. Större barngrupper betyder sämre kvalitet. Bra kvalitet i förskolan är att barnen blir sedda – ingenting annat – och att de får vettig mat. Det ska också finnas tid och utrymme och tillräckligt med personal så att alla kan gå ut och få frisk luft.

Vad är det man sparar på i skolan? Det är maten och skolklasserna, och det är tillgången till idrottsytor och bibliotek. Det är det man sparar på, och det är där man plockar ut vinsterna. Det är på kvaliteten för våra barn, för våra äldre och för dem som blir sjuka som man sparar pengar.

Jag tycker att det är rimligt att vi och väljarna får veta var regeringen står i dessa frågor, och jag tycker inte att ni är tydliga här.

Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! I den utredning som regeringen har tillsatt och nu gett tilläggsdirektiv i dessa frågor finns ett uppdrag. Det handlar om att se över om det är rättsligt möjligt och om det är lämpligt att aktiebolag som bedriver fristående skola delvis eller helt ska ha som syfte att bedriva utbildning av god kvalitet. Det handlar helt enkelt om huruvida det ska vara ett krav att bolagen helt eller delvis har som syfte att ha bra utbildning. Man ska se om det är möjligt att begränsa de företag som inte har detta helt eller delvis som syfte.

Det är naturligtvis bra att man tar upp frågan, men jag tycker att det är obegripligt att man ställer frågan om det är lämpligt. Det är väl en självklarhet att detta är lämpligt om någon bedriver skolverksamhet. Syftet borde egentligen helt och hållet vara bra undervisning. Det är det minsta man kan begära att detta *delvis* ska vara uppdraget.

Frågan är om riskkapitalbolagen över huvud taget har intresset att delvis bedriva bra undervisning. Det undrar man när man ser till exempel hur John Bauer-koncernen har betett sig. Det verkar inte vara fallet. Det är inte bara detta att skattemedel som borde ha gått till undervisning har använts till vinster i verksamheten, utan man har också kunnat se bristande kvalitet. När man har inspekterat skolorna har man sett att det inte har varit någon bra undervisning. Trots detta har koncernen fått fortsätta att bedriva sin verksamhet och starta nya skolor.

Jag undrar var regeringen egentligen står i dessa frågor baserat på utredningen, framför allt när två av regeringspartierna inte står bakom detta. Hur kan man säga att regeringen är enig?

Anf. 28 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det finns två stora ironier i debatten. Den ena är att Socialdemokraterna nu går upp och säger att det är riskkapitalbolagen som är de stora bovorna här. Sedan går de upp och exemplifierar med ett företag. Och vilket företag är det? Jo, det är JB-koncernen. Dess agerande var fullständigt oacceptabelt, och vi är tydliga med att vi inte tänker tillåta sådant i framtiden. Men JB-koncernen är inget riskkapitalföretag, Hillevi Larsson. Välkommen till verkligheten! Här sitter du och klagar på någonting som inte alls stämmer överens med hur det faktiskt ligger till. Om du tycker att JB-koncernen har agerat felaktigt och att vi ska förbjuda företag som detta ska vi också förbjuda friskolor och privata aktörer i välfärden helt och fullt.

Herr talman! Vi har haft makten i nästan åtta år. Vi har gett mer pengar till välfärden, vi har sett till att det är fler undervisningstimmar i matte, vi har sett till att ta bort vårdköerna, vi har sett till att höja lärarlönerna, vi har sett till att det måste vara kvalitet i skolans verksamhet och vi har inrättat en skolinspektion som är ute och granskar denna kvalitet. Det är tack vare dessa granskningar som vi ser fler reportage om att kvaliteten inte håller måttet. Tidigare fanns inga sådana granskningsorgan, och därför kom detta aldrig upp till debatt. Det här har vi nu inrättat.

Den 68-retorik som Peter Persson med flera kör när de säger att vi vill privatisera allting är bara larv. Det finns dåliga och det finns bra riskkapitalbolag. Det finns dåliga och det finns bra privata företag i den offentliga välfärden. Och det finns dåliga och det finns bra kommunala och landstingsdrivna aktörer i välfärden. Vi ska granska företagen för vad de är och se till att de håller måttet.

Avslutningsvis ska jag påpeka den andra stora ironin i debatten. Det är när Socialdemokraterna går upp och säger att vi inte lämnar besked före valet. Herregud – ni ska samarbeta med V och MP, så säg oss vilka av deras galenskaper som kommer att gå igenom före valet!

Anf. 29 STAFFAN ANGER (M):

Herr talman! Regeringen har sedan 2006 i reella termer satsat mellan 40 och 60 miljarder. Det beror lite på hur man räknar inflationen, om man tar bort den och så vidare. Enorma summor har satsats inom sektorn vård, skola och omsorg. När vi har vunnit valet kommer vi att fortsätta satsa på detta och se till att vi sköter och förbättrar kvaliteten inom sektorn så mycket som möjligt.

Jag kan absolut hålla med ministern om att den skatteplanering som har skett inom sektorn är förkastlig. Den är fel. Svenska folket är upprörda, och de ska vara upprörda. Jag hoppas verkligen att vi kan se till att det inte blir på detta sätt i framtiden.

Jag talar ibland med riskkapitalet, och de säger att de håller på att försöka få ordning i leden. De ska inte göra dessa skatteplaneringar här och där ute i världen. Jag är övertygad om att det kommer att bli allt bättre. Vi ska ha långsiktigt och varaktigt ägande; det är det som gäller. Jag tycker att det är jättebra att regeringen har tillsatt Ågarprövningsutredningen, och det allra bästa vore om man kunde klara det här utan att ändra så mycket i aktiebolagslagen.

Jag ska kommentera lite av det Teres Lindberg säger om att man tar bort antingen det ena eller det andra. Man kan driva företag på många olika sätt inom alla områden. Det finns bra företagsledare, det finns mindre bra företagsledare och det finns urusla företagsledare. Det finns sådana som klarar större företag, sådana som klarar mindre företag och sådana som klarar medelstora företag. De finns företagsledare som alltid klarar situationen. Det är dem vi vill ha hit. Det är de som vi vill ska utveckla den här sektorn, och det finns redan nu många ställen där det är bra.

Anf. 30 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Först vill jag lämna ett besked till Fredrik Schulte. Han var orolig för att Socialdemokraterna inte ger några besked. Vi ger väldigt tydliga besked om att vi vill föra en socialdemokratisk politik. Vi ger också tydliga besked om att vi är beredda att samarbeta över blockgränserna. Vi tycker att den nuvarande blockpolitiken fördummar och låser politiken i stället för att se till de samhällsfrågor som vi har att lösa gemensamt.

Till statsrådet Peter Norman vill jag säga att det säkert är en enig regering som har lagt fram dessa nya direktiv och också talat om hur man vill svara på Peter Perssons och andras interpellationer. Jag kan samtidigt notera att det nog har tagit viss tid att komma fram till detta gemensamt. Så sent som i veckan, i tisdags, kunde jag läsa i Dagens Industri att Peter Norman mer eller mindre vill lägga munkavle på andra företrädare för regeringen. Det kan vara bra för meddebattörerna här från Moderaternas sida att veta att deras gruppleddare i riksdagen, Anna Kinberg Batra, har varit väldigt tydlig när det gäller om riskkapitalbolag ska kunna vara verksamma inom välfärdssektorn. Hon har nämligen sagt att de inte ska få vara det. Jag tycker alltså att ni ska prata med er egen gruppleddare innan ni går på Socialdemokraterna som är tydliga i den här frågan här i riksdagen.

Jag kan också notera att när Peter Norman, i artikeln i Dagens Industri, får samma fråga säger han: Det är orimligt att jag ska föra Anna Kinberg Batras eller Jan Björklunds talan. Den senare har också uttalat sig om riskkapitalister. Det kan nog vara så att Peter Norman inte vill kännas vid vad andra statsråd eller gruppleddare för den borgerliga majoriteten, liksom flertalet i riksdagen, tycker är riktigt.

Det här nya direktivet till utredningen pekar på att det i aktiebolagslagen finns en portalparagraf som säger att styrelsen ska arbeta utifrån aktieägarnas behov av vinster. Det kan vara så, men man kan också ha andra krav. Man behöver inte nödvändigtvis ha avkastning på det egna kapitalet i ett aktiebolag, utan man kan faktiskt hävda att det finns andra saker som är viktigare. I kommunala bolag till exempel behöver man inte ha avkastningskrav om man finner att det finns andra frågor som är viktiga att ta hänsyn till i den kommunala verksamheten.

Jag noterar vidare att det går långsamt med att komma fram till de här särskilda direktiven till Ägarprövningsutredningen. Friskolekommittén – vi deltog där från Socialdemokraterna – presenterade i maj, alltså för åtta månader sedan, att man måste göra tydligt om det handlar om åtta år eller tio år när det gäller den långsiktighet som vi talar om. Nu först, åtta månader senare, kommer man med direktiv till utredningen och förskjuter

tidpunkten för när den här utredningen ska vara färdig till efter valet. Man skapar på det viset ett utrymme för regeringen att inte behöva ge några besked och kunna hänvisa till jurister och andra som kan fundera på detta i stället för att peka med hela handen och visa vad som är den politiska viljan.

Anf. 31 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Talepunkter är ett begrepp inom politikerspråk för ett slags komihåglista när man ska diskutera olika ämnen. Listan över talepunkter från Moderata samlingspartiets kansli är tydlig på en enda punkt: Socialdemokraterna vet inte vad de vill, de är otydliga och de talar inte om vem de ska samarbeta med efter valet. Det måste man säga i alla debatter, för annars får man smäll på fingrarna av gruppledningen i Moderata samlingspartiet.

Det är lite imponerande att vi i varenda debatt får höra samma sak. Det är på samma sätt lite intressant att höra talare från Moderata samlingspartiet med så stor frenesi försvara alla privata initiativ att det nästan får ett löjets skimmer över sig.

Låt mig göra en jämförelse. Jag är en mycket stark EU-anhängare. Jag tycker att gå med i EU är en av de viktigaste saker som Sverige har gjort, och jag är väldigt engagerad i EU-frågor. Men med årens lopp skulle man kunna säga att jag har fått en liten varningsklocka i huvudet som ringer varje gång det kommer någonting från kommissionen. Varför då? Jo, för att när vi gick med i EU en gång i tiden sade alla vi som var stora och varma anhängare av EU ja till allting som kom från EU. Vi tyckte att allting var bra eftersom vi hade kamrater som inte var för EU, och dem hade vi då att bekämpa. Därför tyckte vi att allting var bra. I dag har vi kommit till ungefär samma uppfattning och kan enas om att det kanske finns det som är bra och det som är dåligt.

Det som är viktigt i den här jämförelsen är att man inte har någon kritik mot detta. Man säger till exempel utan att skämmas att vinsten är det som styr både utveckling och effektivitet. Vilket struntprat! Inom den offentliga sektorn i övrigt har hur många mätningar som helst över sektorns effektivitet gjorts, och den har gått upp och ned beroende på vilken del av den offentliga sektorn som det handlar om. Sjukvården är ett bra exempel. Där är det lätt att mäta effektivitet. I omsorgsverksamheter är det betydligt svårare. Men det går trots allt att göra det, och man har mätt den och sett att den går upp och ned. Det är klart att det går att göra där också. Det går att effektivisera överallt om man gör det på rätt sätt. Det här är alltså bara struntprat.

En annan liten illusion som de borgerliga partierna hela tiden talar om – och det här står på första sidan i kapitel ett i deras ideologibok – är att förutsättningarna för att kunna välja är att det finns privata inslag. Vilket struntprat återigen! Det finns massor av skolor och massor av vårdcentraler. De kan bedrivas av olika aktörer, men visst kan man välja. Det här är bara rent struntprat. Vi socialdemokrater tycker att det ska få vara privata inslag i stora delar av den offentliga sektorn och att man också ska kunna få välja dem. Man ska också kunna välja offentliga utövare.

Vad har vi nu sagt om det här? De som inte vet vad vi har sagt om vinster i välfärden måste endera ha varit utomlands eller varit så sjuka att de över huvud taget inte har orkat läsa en tidning, lyssna på radio eller

titta på tv under vår kongress 2013. Där gav vi tydliga besked. Ni vet att vi hade en stor diskussion om detta på vår kongress. Det är alltså alldeles tydligt, så kom inte och säg att vi är otydliga i den här frågan.

Anf. 32 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Låt mig börja med det som Lars Johansson sade. Hans diskussion om aktiebolagslagen är helt korrekt. Det är just därför som utredaren får i uppdrag att utreda det lämpliga rent rättsligt i detta. Det är svåra frågor som det ska borrar i. Jag delar din uppfattning. Om det här går att införa med nuvarande aktiebolagslag är det alldeles utmärkt. Går det inte får vi hitta andra former. Det är just det som det handlar om.

Sedan noterar jag att på Fredrik Schultes fråga om hur Socialdemokraternas politik ser ut var svaret: Vi ska föra en socialdemokratisk politik. Jag tror inte att Teres Lindberg skulle nöja sig med svaret från mig att vi ska föra en allianspolitik när det gäller hur vi vill agera på det här området, så jag ska försöka utveckla det lite ytterligare.

Vi är, enligt min uppfattning, väldigt tydliga. Ta följande mening: ”En utgångspunkt bör vara att bolag som utför offentligt finansierade välfärdstjänster bör ha en långsiktig inriktning på sin verksamhet och inte huvudsakligen vara inriktade på kortsiktig lönsamhet eller inriktade på att sälja inom en viss tid.” Detta kan vara riskkapitalbolag; detta kan vara andra bolag. Här är vi tydliga.

I övrigt är vi tydliga med att vi välkomnar privata inslag i välfärden. När jag lyssnar på Teres Lindberg, och den mångordiga rapsodin om hur farligt detta är, är det svårt att få en annan uppfattning än att hon vill utesluta vinstintressen. Rätta mig gärna om jag har fel, men det är svårt att få ett annat intryck.

Till Hillevi Larsson vill jag upprepa, vilket jag förmodar att du ändå förstår, att tilläggsdirektivet inte är mitt eller Moderaternas påfund. En enig regering, alla fyra partierna, står bakom dessa formuleringar. Vi har en enighet här, till skillnad från hur det är såväl inom ert parti som bland era kamrater på den sidan.

Peter Persson! Regeringens huvudsakliga politik har varit att sänka inkomstskatten för att få fler i arbete. Det har lett till att ungefär en kvarts miljon människor mer är i arbete nu än tidigare, och det har lett till att skatteintäkterna är högre än tidigare. Jag kan förstå att det är en smärtsam upplevelse att inse att skattesänkningar leder till mer skatteintäkter. För oss är det glädjande och konfirmerande, men för Peter Persson är det kanske smärtsamt. Detta har nämligen lett till att vi har kunnat värna välfärdssektorn under de här åren och överföra mer resurser till skolan, till vården och till omsorgen.

Det är möjligt att det var enklare att leva i ett samhälle där vi hade orange televerksbilar som åkte ut och reparerade när det var fel, när Domus hette Domus eller när kvinnor hade bara en arbetsgivare att gå till om de var engagerade i vården. Vi tror på ett annat samhälle, ett samhälle med mångfald som leder till utveckling och mer utrymme för att byta arbetsgivare och starta egna kooperativ eller andra bolagsformer. Vi tror på att utveckla välfärden tillsammans och göra den bättre för alla människor.

(Applåder)

Prot. 2013/14:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag vill tacka för välkomstapplåden och sedan säga att med statsrådet Normans logik skulle Reinfeldt och Borg omedelbart ändra uppfattning. De skulle säga: Vi gör en ny, stor skattesänkning, för då kommer intäkterna in i massor till staten som nu saknar pengar. Men det säger de inte. Nu är det skattestopp som gäller.

Jag tycker att debatten har varit mycket klagörande. Ett av de viktigaste ledorden stod Staffan Anger för när han sade att vinstintresset är en bas och en drivkraft för välfärd för Moderaterna. All right! Jag tycker att det är ärligt och har respekt för den hållningen. Jag konstaterar också att de verbala piruetter som Björklund och Borg har gjort när det gäller riskkapitalbolag saknar värde, ty regeringens samlade bedömning står Peter Norman för. Han lägger tydligt fast att riskkapitalbolagen har kommit för att stanna och också kan expandera inom välfärdssektorn.

Varför vill vi socialdemokrater begränsa vinstuttaget och vinsten som drivkraft? Jo, det handlar nämligen om att vinstmaximering leder bort. Det drabbar jämlikhet. Det drabbar sammanhållning eftersom det är några som är mindre lönsamma. Vi vill inte ha ett marknadssamhälle.

Anf. 34 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Eftersom det uppkom frågor får jag väl upprepa det jag sade. Det är ganska tydligt var vi socialdemokrater står. Vi vill ha långsiktiga regler, vi vill ha tydliga kvalitetskrav och vi vill införa vinstbegränsningar. Om detta råder ingen tvekan.

Jag vill kommentera några saker som har tagits upp. Fredrik Schulte var tydlig med att JB-koncernen inte var ett riskkapitalbolag. Nej, men ägare till JB-koncernen är det danska riskkapitalbolaget Axcel. Jag vill att det ska stå klart här och att vi talar sanning när vi står i talarstolen.

Staffan Anger var också uppe och jämförde företagsamhet rakt av. Det är klart att det är en väldig skillnad på industriell företagsamhet, om man driver en butik eller om man driver ett välfärdsföretag. Det är till och med en gigantisk skillnad, skulle jag vilja säga. Det är ganska enkelt att i ett industriellt företag byta ut personella resurser mot till exempel en robot. Men hur skulle det se ut om vi bytte ut franskläraren mot en mp3-spelare och matematikläraren mot en kalkylator? Det är klart att det kanske skulle gå, men det skulle inte vara många elever som klarade målen i skolan.

Det är en utveckling som jag tror att varken du eller jag vill se. Redan i dag byter man ut till exempel idrotten mot en skidresa. Då slipper man lokalkostnader, och man slipper kostnaden för idrottsläraren. Men konsekvensen är att eleverna inte får lära sig det som skolplanen tydligt säger, nämligen hur viktigt det är med motion och hälsa genom livet och över tid. Det missar man, och kostnaden för det får samhället sedan ytterst stå för eftersom medborgarna får ett mycket mindre hälsosamt liv.

(forts. 9 §)

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Ulf Kristersson, landsbygdsminister Eskil Erlandsson, statsrådet Peter Norman, statsrådet Erik Ullenhag och försvarsminister Karin Enström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Ulf Kristersson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Långtidsarbetslösheten bland ungdomar

Anf. 36 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi alla är oroade över långtidsarbetslösheten bland ungdomar. Under den här regeringens tid har långtidsarbetslösheten bland ungdomar tredubblats.

Det har varit regeringens ambition – i alla fall har man sagt det – att ungdomar inte ska hamna i återvändsgrändens fas 3. Trots det har under det senaste året, alltså 2013, antalet ungdomar i fas 3 ökat med 70 procent. Detta har skett trots att 2013 inte var något extremt krisår på svensk arbetsmarknad.

Min fråga till Ulf Kristersson är: Hur kunde det bli så här?

Anf. 37 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi fick i morse de senaste AKU-siffrorna, som visar, precis som frågeställaren inledde med, en bekymmersam utveckling när det gäller arbetslösheten. Det är vi väl medvetna om. De visar också en tillväxt när det gäller sysselsättningen.

Vi har under en ganska lång tid sett att det kommer nya jobb, men vi har fortfarande ganska stora problem, framför allt för de människor som står längst från arbetsmarknaden.

Jag tycker att man ska vara lite nyanserad och noggrann här. Vi ser utan tvekan problem på ungdomssidan, framför allt när det gäller unga människor med svag utbildning. Vi ser problem för äldre människor, 55-plus. Och det handlar om människor som kommer från andra länder och människor med funktionsnedsättning.

Det här är viktiga saker som vi lägger mycket energi på. Samtidigt ska man ha klart för sig att utan en arbetstillväxt, totalt sett i ekonomin, kommer vi aldrig att ha en chans att ge människor som står längst från arbetsmarknaden arbete.

Anf. 38 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Nu har regeringen praktiserat sin politik i snart åtta år. Resultatet är svårt att beskriva på något annat sätt än som ett misslyckande när det gäller arbetslösheten, framför allt långtidsarbetslösheten bland ungdomar.

Det finns inget skäl till att man ska ge upp i fråga om unga människors möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Men det är just vad regeringen gör när man placerar ungdomar i fas 3, där de ska vara sysselsatta hos en anordnare i stället för att delta i utbildning eller aktiva insatser för att kunna rustas att ta de lediga jobb som faktiskt finns. Vi har ju en situation på arbetsmarknaden där arbetsgivarna har svårt att få tag i personal till flera av de lediga jobben.

Regeringens politik har prövats i snart åtta år. Under det senaste året har antalet långtidsarbetslösa ungdomar i fas 3 ökat med 70 procent. Hur kunde det bli så illa?

Anf. 39 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Om man är seriös i politiken måste man kunna ha två saker i huvudet samtidigt.

Man måste kunna se att i en internationell kontext har svensk arbetsmarknad klarat sig bra, jämfört med många andra länder. Det växer till nya arbeten i Sverige, mer än 200 000 nya arbeten under den tid som vi ansvarat för. Det finns inget skäl att vara nöjd med det. Men motsatsen präglar de flesta europeiska länder, och den situationen vore mycket värre.

Det handlar om att vara glad över det som växer och samtidigt djupt bekymrad när det gäller de grupper på svensk arbetsmarknad som har det tuffare än andra. Vi har en omvandling av svensk arbetsmarknad som gör att det är mycket svårare att få jobb i dag för människor med låg utbildning, framför allt dem som inte ens har gymnasieutbildning, för människor utan erfarenhet från svensk arbetsmarknad och för människor som har mindre uppdaterad kompetens. Därför ska vi lägga våra främsta ansträngningar på de grupper som har det allra tuffast på den svenska arbetsmarknaden just nu.

Vargjakt

Anf. 40 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern.

Det var många av oss som drog en lättnadens suck när årets licensjakt på varg stoppades i domstol. Samtidigt rapporteras det i radion att de ändrade regler för skyddsjakt som regeringen drev igenom förra året har lett till en kraftig ökning av antalet vargar som skjuts av tamdjursägare, från tio åren 2010–2012 till tolv bara andra halvåret 2013.

Det handlar alltså inte om den skydds jakt som beviljas av länsstyrelsen och Naturvårdsverket när man inte kan hitta någon annan lösning. Nu handlar det om vargar som skjuts på eget bevåg av tamdjursägare när tamdjur riskerar att angripas.

När det gäller skyddsjakten på eget bevåg vet man inte vad det är för djur som skjuts, om det är genetiskt värdefullt eller om det har valpar, till exempel. I radioinslaget kunde vi höra en länsstyrelsetjänsteman som berättade om hur man skjutit föräldrahanen i ett vargrevir. Det ledde till att de andra vargarna inte kunde följa älg utan tvärtom sökte sig närmare bebyggelsen och till mer lätt dödade byten.

Hur blev det så här?

Anf. 41 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Vi har sett en tillväxt i de rovdjursstammar som vi har och ska ha i vårt land. Det är nu dags att börja förvalta de stammarna på ett sätt som innebär att också andra näringar och verksamheter kan fortsätta att utvecklas. Då tänker jag på näringar som renskötsel men också på bönder och de djur som bönder har. Det handlar om att vi får en tillväxt vad gäller livsmedelsproduktionen men också antalet jobb i vårt land. Därtill står det i de direktiv som finns i Europeiska unionen att vi har att ta sociala hänsyn. Det är precis vad regeringen har gjort i det här sammanhanget när vi har gjort de förändringar som nu är gjorda, bland annat vad gäller skydds jakt på rovdjur i vårt land.

Anf. 42 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Jag tror att vi har lite olika åsikter om huruvida det är lämpligt att ha licensjakt på en vargstam som ännu inte är långsiktigt livskraftig. Men nu gäller det frågan om skyddsjakten, den som sker på eget bevåg, där man inte riktigt vet vad det är för djur. Man har sämre kontroll över den jakten.

Den stora ökningen kan inte motsvaras av den ökning som varit i vargpopulationen. Var avsikten att man på det här sättet skulle smyga igenom en ökning av antalet dödade vargar, eller var det någonting som skedde utan att det var planerat? Om det inte var avsikten undrar jag: Finns det några idéer om att göra någonting åt det?

Anf. 43 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Vi kan konstatera att antalet angrepp på tamboskap har ökat i vårt land. Jag kan ta renarna som exempel. Numera angrips och dödas tiotusentals renar av rovdjur i vårt land. Och nu när vi har populationer av rovdjur som är i den numerär som de är tyckte vi att det var lämpligt att ge möjlighet att också ta sociala hänsyn till dem som äger, hyser och lever på de här djuren, den hänsyn som systemet medger.

Information om den framtida pensionen

Anf. 44 GUNNAR AXÉN (M):

Fru talman! Nordea presenterade i dag sitt trygghetsindex. Det visar förvisso att svenskarnas oro för den egna ekonomin minskar, men det finns fortfarande en oro för hur pensionsutvecklingen kommer att se ut.

Därför vill jag ställa en fråga till statsrådet Ulf Kristersson om vad regeringen gör för att bidra till att vi får en bättre bild av den egna framtida ekonomin i pensionssystemet. Det råder uppenbarligen oklarheter kring hur den sammantagna pensionsinkomsten kommer att se ut när man väl går i pension. Vad gör regeringen för att öka kunskapen bland medborgarna om den egna situationen i pensionssystemet?

Anf. 45 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi har sedan 20 år tillbaka ett nytt pensionssystem, om det nu kan kallas nytt 20 år senare, som vi i bred enighet har antagit i den här kammaren. Vi har alltså ett pensionssystem som i allt väsentligt bygger på vad du betalar in under ett långt arbetsliv delat med hur länge vi i genomsnitt lever, helt enkelt. Då händer det intressanta saker. Vi lever allt längre. Vi ökar visserligen vår arbetsvilja och arbetsförmåga också högre upp i åldrarna men inte alls lika mycket som vi lever längre. Detta sätter en press på pensionerna i Sverige. Det är ett ganska viktigt problem inom ramen för en glädjande utveckling.

Jag tror att en fundamental fråga för oss handlar om att ge människor en god och transparent bild över hela pensionen, det vill säga att den allmänna pensionen, tjänstepensioner och privata pensioner måste spegla helheten så att man kan fatta ett rimligt beslut om hur länge man ska arbeta. Det gäller inte minst konsekvenserna av deltidsarbete – en fundamental fråga.

Vi tar många initiativ just nu tillsammans med försäkringsbranschen och parterna om att öka denna genomlysning och transparens så att folk kan fatta beslut på riktigt kloka grunder.

Anf. 46 GUNNAR AXÉN (M):

Fru talman! Tack för svaret! Det är viktigt att öka informationen och transparensen så att man kan förutse den egna pensionen i framtiden.

Men det här handlar också om de åtgärder som måste till för att vi långsiktigt ska kunna få en bra och hög pension när det väl är dags att ta ut den. Här har regeringen tillsatt ett antal utredningar för att se över det nya pensionssystemet och vilka förändringar som kan behövas för att hålla pensionerna på en bra nivå i framtiden.

Vad händer med senare års utredningar? Hur jobbar regeringen vidare? Hur arbetar man i Pensionsgruppen för att utveckla pensionssystemet?

Anf. 47 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Den parlamentariskt sammansatta Pensionsgruppen, som består av Alliansens fyra partier och Socialdemokraterna, förvaltar gemensamt hela överenskommelsen. Alla de stora utredningar som Gunnar Axén talar om, det vill säga AP-fonderna, premiepensionen, Pensionsåldersutredningen och en hel del tekniska beräkningsregler är föremål för samtal i Pensionsgruppen. Jag tänker inte spekulera i slutsatser, men vi är överens om att det är viktigt att bibehålla en överenskommelse. Det är viktigt att genomföra förändringar i bred enighet, och det är viktigt att nu påbörja en process som skapar långsiktigt hållbara pensioner.

Den enskilt viktigaste frågan handlar om att successivt påbörja en resa där vi använder det faktum att allt fler människor lever allt längre.

På olika sätt måste människors vilja och tillåtelse att arbeta högre upp i åldrarna stimuleras. Det kräver många saker, alltifrån pensionsåldersregler till arbetsmiljöinsatser till åldersdiskrimineringsinsatser. Det krävs kommande reformer på bred front. Jag uppfattar att vi är eniga om att behovet finns, och vi kommer att lägga fram gemensamma förslag.

Det kommunala mottagandet av unga asylsökande

Anf. 48 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Jag riktar min fråga till integrationsminister Erik Ullenhag.

Den 1 januari i år försämrades kommunernas självbestämmande på grund av en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet. Det krävs inte längre att en kommun är en avtalad anvisningskommun för att Migrationsverket ska kunna placera unga asylsökande där i enlighet med propositionen om kommunalt mottagande av ensamkommande barn. Den huvudsakliga motiveringen var att det rådde brist på varaktiga bostäder i redan ansträngda anvisningskommuner.

Sedan dess har det kommit en ny överenskommelse om att ändra förutsättningen för uppehållstillstånd från synnerligen till särskilt ömmande omständigheter samt inkludera de ungas familjer, vilket sannolikt kommer att öka antalet uppehållstillstånd ytterligare.

Är det inte ur integrationspolitisk synvinkel ansvarslost av regeringen att med den nya överenskommelsen pressa kommunerna och en redan överansträngd asyl- och migrationspolitik ytterligare?

Anf. 49 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Tack, David Lång, för frågan!

Nej, ur integrations synpunkt är det viktigt att fler kommuner tar ett större ansvar för ett mottagande. Det finns en grundläggande fråga om flyktinginvandring där vi alltid skiljer oss åt. Jag tycker att människor som flyr mordandet i Syrien ska få en fristad i Sverige. Det tycker inte Sverigedemokraterna.

Om man tycker som jag att vi ska ha en öppenhet handlar det också om att fler kommuner behöver ta ett ansvar. Nu blandar David Lång ihop olika saker. Där det finns en möjlighet att ytterst använda tvång gäller ensamkommande barn. Där är verkligheten sådan att ett antal kommuner har fått ta ett alltför stort ansvar, och det är rimligt att fler kommuner är med och delar på den bördan.

Utgångspunkten i normalfallet, vilket också är det bästa ur integrations synpunkt, är att det sker ett samtal med en kommun om att se till att få en bra start för en 14-, 15- eller 16-åring som har flytt på egen hand till Sverige.

Sedan blandar David Lång in den förändring vi nu är överens om när det gäller barn och barns asylskäl. Regeringens och Miljöpartiets samlade bedömning är att vi behöver ett tydligare barnperspektiv i flyktingpolitiken, och det kommer att leda till att fler som tidigare inte har fått skydd får stanna.

Anf. 50 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag var inne på frågan om ansvar. Ullenhag är integrationsminister, och hans ansvarsområde är integration. Integration är inte möjlig om antalet utläningar som kommer hit är ohanterligt stort.

Enligt Migrationsverket kommer i dag ungefär 70 procent av flyktingarna till Sverige landvägen. Utöver det kommer också en stor andel via flyg från andra EU-länder. Trots det avgjordes bara 18 procent av asylärendena förra året i enlighet med Dublinförordningen.

Regeringen påstod tidigare att kommunerna inte kunde hantera dåvarande flyktingtillströmning. Den bästa lösningen kan då inte vara att i ännu högre grad belasta dessa kommuner när det finns andra EU-länder som i dag tar emot färre flyktingar och som i enlighet med Dublinförordningen också ska hantera deras asylprocesser eftersom man ska söka asyl i första asylland. Varför efterlever inte Sverige Dublinförordningen?

Anf. 51 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Det blir alltid lite märkligt när Sverigedemokraterna i grunden låtsas som att man vill ha integration. Ni lever egentligen på den grundläggande idén att ni inte vill att människor ska komma hit.

Är det omöjligt att se till att människor kan få en ny start i Sverige? Svaret på den frågan är tydligt nej. Det största flyktingmottagandet Sverige har haft var under Balkankriget. Då sade människor med David Långs värderingar att detta aldrig kommer att gå: Sverige kan inte ge dem som flyr undan den etniska rensningen på Balkan en fristad i vårt land, utan någon annan borde hjälpa till.

Men Sverige tog ett stort ansvar. I dag kan vi titta på hur det gick med Balkaninvandringen. Det gick ganska bra. Av dem som var barn när de kom till Sverige och fick en fristad är det fler som läser på svenska universitet än barn födda i Sverige. Sysselsättningsgraden bland dem som var under 30 år när de kom till Sverige är på ungefär samma nivå som för människor födda i Sverige.

Jag förnekar inte att det finns integrationsutmaningar, men lösningen på dem blir aldrig att ställa grupp mot grupp. Lösningen på utmaningarna för denna regering blir aldrig att stänga Sveriges gränser. Vi ska fortsätta att vara stolta över öppenheten. Den har fungerat historiskt. Lösningen är inte att stänga gränserna, utan lösningen är fokus på jobb och kunskap i svenska språket.

Kravet på långsiktighet för de fristående skolorna

Anf. 52 IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I maj förra året kom Socialdemokraterna, Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna överens i den så kallade Friskolekommittén om ett nytt regelverk för de fristående skolorna. Syftet var att få ordning och reda i vårt skolsystem. Vi har i mångt och mycket tappat kontrollen över det, och det drabbar framför allt eleverna och deras föräldrar.

En viktig del av uppgörelsen var att vi kom överens om att vi skulle ställa krav på långsiktighet för att få driva skola. Bakgrunden är att det har funnits, och finns fortfarande, företag med snäv horisont för sina investeringar. Det i sin tur riskerar att drabba kvaliteten i skolan.

Vi var överens om att det skulle ställas krav. Vi var också överens om att det skulle finnas tilläggsdirektiv med en definition av långsiktighet. Nu kom regeringen i torsdags med ett förslag som innebär att det ska utredas om det över huvud taget ska ställas krav på långsiktighet.

Mina frågor riktar sig till Peter Norman. Är vi även i fortsättningen överens om att ställa krav? Varför är utredningsdirektivet så luddigt skrivet?

Anf. 53 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack, Ibrahim Baylan, för frågan! Den är viktig. Härmed får jag möjlighet att försöka förklara.

Regeringen står med bestämdhet bakom Friskolekommittén. Vi hävdar bestämt att tilläggsdirektivet som nu läggs fram till Ägarprövningsutredningen inte är i strid med Friskolekommitténs uppdrag – tvärtom.

Jag kan läsa upp en mening som jag tycker är väsentlig i det nu fattade beslutet om tilläggsdirektiv: ”En utgångspunkt bör vara att bolag som utför offentligt finansierade välfärdstjänster bör ha en långsiktig inriktning på sin verksamhet och inte huvudsakligen vara inriktade på kortsiktig lönsamhet eller inriktade på att sälja inom en viss tid.”

Regeringen säger också att vissa företag i sin affärspolicy har med att de ska sälja efter en viss tid. De företagen är förmodligen inte lämpliga att bedriva verksamhet. Detta ska utredaren på ett rättsligt sätt utreda. Här handlar det om att göra en rättssäker prövning – ett rättssäkert system. Jag vill med bestämdhet hävda att det vi nu gör är helt förenligt med Friskolekommitténs uppdrag, som jag är glad att vi är överens om.

Anf. 54 IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret – men jag är inte nöjd!

Det är rätt och rimligt att alltid se över om det är rättsligt möjligt att göra så. Men i direktiven står det också att utredaren ska bedöma om det är *lämpligt* att ställa sådana krav. Jag menar att det är att frånga överenskommelsen. Där var vi överens om att det skulle ställas sådana krav därför att det finns ett problem med den affärsmodell som en del riskkapitalbolag har med en snäv investeringshorisont, som i sin tur riskerar att drabba kvaliteten på utbildningen.

Jag vill ha ett klart och tydligt besked på min fråga från statsrådet. För att en överenskommelse ska vara en överenskommelse måste man vara överens som parter. Är vi även i fortsättningen överens om att det ska ställas krav på långsiktighet och att det som nu utreds handlar om definitionen av densamma, eller är vi det inte? Svaret är naturligtvis avgörande för fortsättningen.

Anf. 55 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Vi är överens. Det är det korta svaret.

Det längre svaret är att utredningen ska se på om detta rättsligt är möjligt och lämpligt enligt aktiebolagslagen. I dag är det definierat så att det finns en portalparagraf om att aktiviteten i ett aktiebolag ska handla om vinst för ägarna. Det ska rättsligt redas ut om man i dagens aktiebolagslag kan forma in andra krav, andra definitioner, som gör att de här bolagen passar i välfärdssektorn.

Detta kommer att ta tid. I samråd med utredaren har vi kommit fram till att, för att få ett ordentligt rättssäkert utlåtande, krävs den tid som är avsatt för utredningen.

Jag är helt överens med dig, Ibrahim Baylan, om den definition som du gav, och den återspeglas enligt min uppfattning i tilläggsdirektiven till Ägarprövningsutredningen.

Kvaliteten på undervisningen i svenska för invandrare

Anf. 56 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Etableringen av utrikes födda på arbetsmarknaden har nämnts som en stor och viktig utmaning. Även om vi ser positiva tecken är det fortsatt alldeles för många med invandrarbakgrund som inte etablerar sig på svensk arbetsmarknad. Integrationsministern har nämnt i debatten att det viktigaste för alliansregeringen är utbildning och jobb.

Efter den etableringsreform som infördes 2010 och Skolinspektionens granskning av svenska för invandrare finns det väldigt mycket att önska. Bland annat kritiseras kvaliteten, inte minst att det är för dålig individanpassning. Eftersom det här har stark påverkan på integrationsprocessen är min fråga till statsrådet Erik Ullenhag vad han tänker vidta för åtgärder.

Anf. 57 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vi har gjort ett antal insatser för att förstärka kvaliteten i svenska för invandrare. Under senare år har det också gett resultat. Det är betydligt fler som läser svenska för invandrare i dag, och det är betydligt fler som går ut med godkända betyg än för ett antal år sedan. På ren svenska: Fler av dem som kommer till Sverige lär sig svenska, och det är bra.

Frågeställaren har helt rätt i att vi fortfarande har ganska kraftiga utmaningar kvar. Vi har variation över landet. På sina håll är vi väldigt duktiga på att se till att vi anpassar undervisningen efter den utbildningsnivå en person har med sig. På andra håll har vi fortfarande problem med att vi har för lite av individualisering.

Regeringen har på sitt bord betänkandet från den så kallade Sfi-pengsutredningen, som är lite bredare och där man ser på svenska för invandrare brett. Det finns fler förslag där som vi jobbar vidare med, bland annat förslaget om att lyfta in svenska för invandrare som en del av den kommunala vuxenutbildningen för att göra det lättare för den som vill läsa vidare på universitetet att gå från svenska för invandrare till svenska som andraspråk och sedan till universitetsutbildning som komplettering.

Anf. 58 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Att kunna välja svenskundervisning är jätteviktigt, och det är viktigt att det ska anpassas till olika yrken. Då har Arbetsförmedlingen en viktig roll redan i etableringsprocessen. Även här finns det synpunkter. Samverkan mellan kommunernas sfi-enheter och Arbetsförmedlingen kan bli bättre, och enskilda ska kunna skrivas in mycket snabbare i sfi. Det fungerar inte i dag.

Anf. 59 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! En sak som vi vet fungerar bra är att koppla svenskundervisning till det yrke man har i Sverige, som svenska för busschaufförer, svenska med yrkesinriktning, praktik tillsammans med svenskundervisning. Vi ser en kraftigt ökad motivation hos dem som har kommit, och vi ser en kraftig förbättring när det gäller att få jobb. Man lär sig svenska snabbare. Den utredning som jag nämnde lägger fram förslag även i denna del. Kan vi föra det här samman så att det blir enklare att läsa yrkessvenska runt om i Sverige? Det är en av de frågor som vi kommer att arbeta vidare med.

Vi har en utveckling på sfi som går åt rätt håll, men vi har mycket kvar att göra. Det är bedrövligt, vilket jag ser när jag besöker kommunerna, när olika aktörer drar åt olika håll och inte ser till att man använder den första tiden i Sverige på rätt sätt för att snabbare komma i jobb och lära sig svenska språket. Där har vi också mycket kvar att göra när det gäller samverkan.

Fokus på jobb och fokus på svenska språket är kärnan, men vi ska återkomma med fler förslag framöver.

Åtgärder mot tiggeri

Anf. 60 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Det gör ont i mig att se fattiga människor från andra länder sitta ute i kylan, ofta hela dagar, med en liten pappmugg som de hoppas att vi som går förbi lägger en slant i därför att de inte kan försörja sig i sitt eget hemland. Tiggeri, som vi kallar det för, är inget någon gör med stolthet, utan man tvingas in i denna situation av fattigdom och utsatthet.

Många vill hjälpa, men det är svårt för kommunerna att göra insatser för dessa utsatta människor utifrån dagens regler. Kommunerna klarar inte av att ta ansvar själva, utan det behövs nationella riktlinjer och hjälp.

Min fråga går till statsrådet Erik Ullenhag: Vad avser regeringen att göra eller gör för att kommunerna ska få hjälp att klara denna svåra situation?

Anf. 61 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Det är en angelägen fråga. Det berör oss alla när vi möter människor som väljer att tigga på en gata i Sverige. Bakgrunden är ungefär den som frågeställaren berättar om. Man har kommit från en situation med ofta diskriminering, mycket stort utanförskap och väldigt lite av framtidstro i ett av de länder som är medlem i den europeiska unionen.

Det förs fram olika förslag i debatten. En del säger: Vi måste stänga våra gränser. Det är inte svaret. Den fria rörligheten ska gälla alla europeer oavsett etnisk bakgrund. En del andra säger: Vi ska förbjuda tiggeri; då löser vi det hela. Det är inte heller svaret. Om vi skapar ett samhälle där man säger nej till att visa solidaritet gentemot varandra är vi på en mycket farlig väg, och vi lägger dessutom skulden på den som tigger.

Den fråga som vi måste jobba med är att se till att situationen blir drägligare i de länder som dessa människor kommer ifrån, framför allt Rumänien. Men även Ungern och Tjeckien har stora romska minoriteter som lever under miserabla förhållanden.

Jag kommer att återkomma till vad vi gör på EU-nivå.

Anf. 62 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! EU och dess medlemsländer måste självklart ta sitt ansvar, men Sveriges regering har också möjlighet att hjälpa till. Många av dessa människor som vi ser vittnar om att det, trots att de tvingas att sova och bo i provisoriska tält eller utomhus, är bättre än hur de har det i sitt hemland. Det är något som är svårt att förstå för väldigt många av oss, speciellt för oss här inne.

Att bekämpa fattigdom är en sak och en lösning, men det tar tid. Att förbjuda tiggeri, som en del vill, är inte någon lösning på problemet – det håller jag med om. Det handlar människor som ofta är utsatta för diskriminering i sitt eget hemland. Det handlar om människor som är väldigt fattiga.

Jag fick inte riktigt något svar från statsrådet. Vad avser regeringen att göra eller gör? Det här är angeläget, för det handlar om människor.

Anf. 63 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vi trycker på framför allt på EU-nivå för att länder ska ha ansvar för de medborgare de har i sitt land. Vi är några i denna kampanj som vet hur situationen ser ut till exempel för romer i flera av EU:s medlemsländer. Den är ofta vedervärdig.

Vi har ett politiskt klimat i Europa där politiska ledare hetsar mot romer. Det har jag tagit upp på EU-nivå. Jag kommer att träffa den rumänska ambassadören i veckan. Vi kommer att fortsätta diskussionen om hur vi kan sätta ytterligare tryck på de berörda länderna.

Det finns pengar i bakgrunden. EU-systemet erbjuder pengar för att bryta fattigdomen, men det provocerande är att till exempel Rumänien inte ens söker dessa pengar som man kan få från EU-systemet för att göra något åt problemet.

Den svåra fråga som ställs är om regeringen borde göra mer för den här gruppen. Det finns inga sådana planer i dagsläget, av det enkla skälet att idén med den fria rörligheten är att man ska kunna röra sig mellan länder, söka jobb och studera. Det här är en grupp som egentligen inte är en del av det svenska välfärdssystemet.

Några sådana planer finns alltså inte i dagsläget.

De afghanska tolkarna i den svenska försvarsmakten

Anf. 64 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Jag riktar mig till försvarsminister Karin Enström. Det handlar i grunden om ödet för de afghanska tolkar som tjänstgjort för den svenska försvarsmakten. Ödet för dem är fortfarande oklart.

Vi kunde i Svenska Dagbladet den 6 januari läsa vad fyra svenska Afghanistanveteraner tycker i frågan. De menar att den lösning som regeringen presenterat inte duger. De anser vidare att regeringen genom

migrationsminister Tobias Billström klargjort att den inte förstår varför Sverige har ett särskilt ansvar gentemot dessa individer.

Därför undrar jag: Hur många tolkar är det som har fått komma till Sverige? Var finns transparensen i processen? Kanske framför allt den principiella frågan: Finns det garantier för att denna lösning kommer att fungera även för framtida insatser?

Anf. 65 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, Clas-Göran Carlsson, för frågan. Att det har funnits och finns afghaner som är villiga att tjänstgöra som tolkar till stöd för den svenska insatsen i Afghanistan – både när det gäller den militära delen och självklart också den civila delen – har varit avgörande för att man ska kunna lösa sina uppgifter. Det är vi alla överens om.

Försvarsmaktens behov av tolkar kommer nu att minska – och har minskat – i och med att vi är överens om att vi ska dra ned på vår insats i Afghanistan. Det är också det som görs inom ramen för ISAF. Då har den här frågan kommit upp.

Det är ett antal tolkar som har känt sig hotade och oroliga inför framtiden. Här har Försvarsmakten tillsammans med Migrationsverket genomfört ett arbete för att se hur situationen kan lösas. Det är inte enkelt. Det finns en migrationslagstiftning, och vi har naturligtvis ett ansvar. Jag återkommer till det i mitt nästa inlägg.

Anf. 66 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Jag kan inte påstå att jag är fullt tillfreds med de besked som har lämnats, men jag hoppas på ytterligare svar i försvarsministerns nästa inlägg.

Det här handlar ytterst om liv eller död för de människor som riskerat både sina egna och sina familjers liv för att den svenska försvarsmakten ska kunna klara sin insats i Afghanistan.

Framför allt är detta en än mer principiell frågeställning. När den svenska försvarsmakten deltar i operationer utomlands krävs oftast medverkan antingen av tolkar eller av annan lokalanställd personal för att vi ska klara uppgiften.

Då frågar man sig: Är det rimligt att outsourca den här typen av arbetsuppgifter till bemanningsföretag för att slippa undan ansvaret för den personal som behövs?

Vi har i tidigare motioner begärt att regeringen ska återkomma med förslag till de lagändringar som krävs för att garantera ett effektivt skydd för den lokalanställda personalen. Är regeringen beredd att medverka till den förändringen?

Anf. 67 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Försvarsmakten har på ett väldigt tydligt sätt visat hur man noggrant sett till individ för individ som har känt oro över sin framtid. Man har också tagit ansvar för att anvisa individerna ett annat jobb och ge dem möjlighet till karriärväxling när tjänstgöringen som tolk inte längre behövs, eftersom vi drar ned på antalet och omfattningen av insatsen i Afghanistan.

Här finns en rad åtgärder som Försvarsmakten som arbetsgivare under en kortare eller längre tagit på sig att vidta. Det handlar om karriär-

växlingsprogram och om att få stöd att för att flytta inom landet, eftersom man är känd på den plats där man verkar.

Sedan har det bedrivits ett bra samarbete mellan myndigheten Förvarsmakten och Migrationsverket för att se vad det finns för möjligheter – om de övriga åtgärderna inte räcker – inom ramen för vidarebosättningsprogrammet att komma till Sverige och få skydd.

Långsiktighet i välfärden

Anf. 68 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Peter Norman. Regeringen kom nu i veckan med ett förslag om direktiv till en utredning för att åstadkomma långsiktighet i välfärden. Vi från Centerpartiet tycker att det var klokt att man inte pekade ut särskilda ägarformer, eftersom långsiktighet ju är lika viktigt oavsett om det handlar om en friskola eller en kommunal skola. Det är lika viktigt oavsett om äldreboende drivs av ett privat företag eller av en frikyrka.

Som jag ser det har de riktigt stora problemen med kortsiktighet orsakats av agerandet hos kommuner och landsting.

Socialdemokratiskt styrda Nordmaling bestämde i november att med kort varsel stänga alla byskolor i kommunen. Socialdemokraterna i Bräcke kommun är beredda att med kort varsel stänga högstadiet i Kärlarne som är en välfungerande skola.

Min fråga till statsrådet är: Kommer utredningen att lägga fram förslag som innebär att det ska krävas långsiktighet också när det gäller kommuners och landstings agerande?

Anf. 69 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Alliansens syn på frågan om privata inslag i välfärden är att de är välkomna. De kompletterar de offentliga insatserna på ett bra sätt och gör det möjligt för konsumenterna att välja. De gör det också möjligt för anställda i olika sektorer att få fler arbetsgivare att välja mellan. Det är väldigt viktigt. Det leder också till ett ”driv” som ökar produktiviteten, vårdformer, pedagogik och så vidare. Därför är det bra att man kan göra många olika val inom välfärdssektorn. Det är också bra med olika ägarformer.

Däremot är det en viktig poäng att det ska finnas en långsiktighet. Som Anders W Jonsson säger finns det exempel från både den offentliga och den privata sidan där det har saknats långsiktighet.

I tilläggsdirektiven till Ägarprövningsutredningen är vi väldigt tydliga med att det ska finnas en långsiktighet. Vi skriver också att exempelvis företag som har sin policy att sälja bolaget inom några år förmodligen inte är lämpliga som ägare till bolag inom den här sektorn. Men det gäller naturligtvis även offentligt ägda bolag.

Anf. 70 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Vi har hört socialdemokrater här tidigare i dag prisa långsiktighet och långsiktiga spelregler. Föräldrarna och barnen i Nordmalings kommun vill nog inte ha någonting hellre än

långsiktighet för byskolorna. Samma sak gäller Kälarne i Jämtland, där föräldrarna och eleverna vill ha långsiktiga besked om högstadiet där.

Min fråga till statsrådet är: Kommer det i den här utredningen att ställas samma krav på kommuner när det gäller långsiktighet för exempelvis kommunala skolor? Det är orimligt när ett friskoleföretag snabbt lägger ned en skola. På samma sätt är det fullständigt orimligt när kommunerna betar sig på det här viset och ställer föräldrar och elever inför fullbordat faktum och med väldigt kort varsel stänger en kommunal skola eller – som i Kälarne – ett kommunalt högstadium.

Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det är inte utredningen som ställer krav på aktörerna, utan det är snarare den lagstiftning och proposition som ligger till grund för behandling här i kammaren. Utredningen ska komma fram till ett resultat som överlämnas till regeringen i november 2014. Därefter sker det beredning på Regeringskansliet. Sedan läggs det fram en proposition för riksdagen.

Jag övertygad om att i det arbetet kommer långsiktigheten att poängteras, såväl för privata som för offentliga aktörer. Allt annat tycker jag vore helt vansinnigt.

Bredbandsutbyggnaden

Anf. 72 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsministern.

Bredband är ju en väldigt viktig förutsättning för att man ska kunna bo och verka på landsbygden. I områden där marknaden inte vill göra eller inte har gjort nödvändiga investeringar har det under de senaste åren anvisats medel till små, ideella fiberföreningar.

Jag tycker att man borde fundera över om det verkligen är ett rimligt sätt att ta ansvar för att det ska bli ett robust, sammanhängande och kvalitetssäkrat fibernät.

Det här har skapat ett stort engagemang inte minst i Västernorrland, där jag kommer ifrån. Under resans gång har det varit en del turer med stoppade bidrag och förändrade regler som har gjort det lite svårt. En farhåga som finns är att om man väljer att genomföra mindre projekt blir det krångligt och svårt att klara av större projekt, då man förväntas ha kompetens i princip som en myndighet när det gäller till exempel LOU.

Den fråga som jag vill ställa är: Ser landsbygdsministern någon fara i att detta kan leda till mindre nät som inte är robusta, väl sammanhängande och kvalitetssäkrade? Är det här ett rimligt sätt att ta ansvar för att hela landet ska utvecklas?

Anf. 73 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Bredband är en viktig förutsättning för utveckling i alla delar av vårt land. Min och vår strävan är att det ska bli en utbyggnad som är så kostnadseffektiv som det bara är möjligt. Många gånger är det lokala organisationer, föreningar och liknande engagerar sig. Då får man mest utbyggnad för de pengar som finns tillgängliga.

Därtill är det min absoluta uppfattning att man på myndighetssidan måste vara så effektiv som möjligt för att få ned handläggningstiden så att pengarna kommer till dem som de facto utför utbyggnaden.

För övrigt kan jag nämna för kammaren att jag precis har svarat på en skriftlig fråga som ledamoten har ställt i den här frågan.

Anf. 74 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Jag konstaterar att landsbygdsministern tycker att det är på sin plats att när det inte finns något marknadsintresse ska små ideella föreningar ta ett mycket stort ansvar för att skapa infrastruktur. Enligt mitt sätt att se på frågan är infrastruktur väldigt viktig för hela landet. Det handlar om de matproducenter, skogsbrukare och andra för landet viktiga företagare som finns på landsbygden. Det är ytterst beroende av att det hela fungerar.

Jag oroar mig för vad som händer nu när det dras ned på landsbygdsprogrammet och regeringen inte har några planer på att täcka upp för det. Kan landsbygdsministern garantera att de mål som har lagts fast i bredbandsstrategin uppnås och att de 10 procent av befolkningen som inte har tillgång till bredband inte företrädesvis behöver vara människor på landsbygden? Kan landsbygdsministern också garantera att näten blir robusta?

Anf. 75 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Min uppfattning är att tillgänglig peng används mest effektivt om man engagerar lokala föreningar, organisationer och entreprenörer. Pengen är alltid begränsad, oavsett hur stor den är. Då gäller det att utnyttja den på bästa möjliga sätt. Min uppfattning är att det görs bäst genom att man engagerar lokala krafter, som ofta är organiserade i ett lokalt föreningsliv.

Därför kan den utbyggnad som sker i stora delar av vårt land göras med framgång. Jag bara förutsätter att nätet blir robust, stabilt och kompatibelt med andra nät.

Upphandlingen av lastbilar till försvaret

Anf. 76 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsminister Karin Enström, och den utgår från en artikel i Svenska Dagbladet som publicerades i lördags och handlar om den avbrutna upphandlingen av tunga lastbilar till försvaret som skulle göras tillsammans med Norge.

Den avbrutna affären kan få stora konsekvenser, som till exempel en skadeavgift på 10 miljoner kronor och osäkra eller försenade leveranser till försvaret. Inte minst kan oklarheterna kring regler och lagstiftning sätta käppar i hjulet för vidare upphandlingsarbete inom det nordiska försvarssamarbetet, Nordefco.

Tidningen publicerar en intervju med generaldirektören för FMV, och hon menar att regeringen har ett stort ansvar i det som skett eftersom regeringen inte har varit tillräckligt noggrann när man fattat beslut om samarbete och inte angett när avsteg från LOU kan göras.

Min fråga till ministern är om hon anser att regeringen har slarvat vid beslutsfattandet och om det går att åtgärda misstaget och lindra konsekvenserna.

Prot. 2013/14:59
23 januari

Frågestund

Anf. 77 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Som Anna-Lena Sörenson vet är materieförsörjning en viktig fråga, och vi har haft en hel del diskussioner kring hur vi kan förse Försvarsmakten med rätt materiel på ett så effektivt sätt som möjligt. Då är en av de möjligheter som vi har sett att göra detta i samarbete med andra och inte minst i samarbete med våra nordiska grannar, och i detta fall just den upphandling som Anna-Lena Sörenson tar upp som handlar om lastbilar.

Generellt sett innebär det att om man ska göra en upphandling tillsammans med ett annat land måste man ibland välja vilken väg man ska gå. Utvecklingen av detta – vi har inte sett slutet än, och det är under granskning – visar att det kan finnas ett behov av att bli tydligare med vilka upphandlingsregler man ska välja och hur man ska göra i ett sådant här samarbete som kan gälla två eller flera länder.

Anf. 78 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Tack, ministern! Jag är inte helt nöjd med svaret, för min fråga handlar om vilket ansvar regeringen har i detta fall och hur beslutsfattandet har gått till.

Jag har svårt att tänka mig att det är brist på kompetens i Regeringskansliet, för det ordnar man säkert. Men jag funderar hur ideologiskt betingat ett sådant här beslut är, om man håller fast vid LOU till vilket pris som helst och tror på marknadskrafterna. Det leder till osäkerhet och till rena felaktigheter.

Konsekvenserna är ganska omfattande. Det handlar om att tillgodose försvarets operativa förmåga och kunna göra det på ett gott sätt. Det handlar inte minst om det som försvarsministern själv var inne på, om långsiktigt samarbete i Nordefco, som vi är överens om är strategiskt väldigt viktigt inför framtiden. Det handlar naturligtvis också om de diplomatiska förbindelserna mellan Sverige och Norge.

Min fråga kvarstår: Hur ser försvarsministern på konsekvenserna? Går det att lindra dem?

Anf. 79 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Det ligger självklart både i vårt och i Norges intresse att hitta en lösning på den här frågan. Vi måste också avvakta resultatet av Konkurrensverkets granskning innan man kan bestämma vad man ska göra just i detta exempel.

Om jag ska säga något generellt om exemplet är det att jag hoppas att vi är överens om – det har vi varit tidigare i alla fall – att det är bra att samarbeta även på materielanskaffningsområdet. Normalt sett har praxis internationellt varit att man väljer ut ett land som är huvudansvarigt för den gemensamma upphandlingen. När vi har gjort upphandlingar tillsammans med andra länder har det ibland varit från Sveriges och ibland utifrån det andra landets upphandlingslagstiftning.

Det viktigaste för mig nu är att Försvarsmaktens behov av dessa lastbilar kan tillgodoses så snart som möjligt, och vi hoppas få ett besked

Svenska medborgare fängslade i Tunisien

Anf. 80 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Ulf Kristersson, och det är en allmän fråga. Det gäller en artikel i Svenska Dagbladet i dag om de två svenska medborgare som sitter fängslade i Tunisien.

Det här är alltid känsliga frågor. Men jag känner att ”allt vad I viljen” – om man själv var fängslad utan att ha fått en rättegång på 14 månader. Jag tror att vi alla som anhöriga skulle reagera. Anhöriga har nu börjat höra av sig.

Daniel Bakke och Per-Åke Helgesson har alltså varit 14 månader i fängelse utan rättegång. Jag vet inte anledningen till att de var i Tunisien, men de skulle skydda en norsk kvinna som hade en vårdnadstvist. Hon var orolig och rädd för mannen, sägs det, och därför hade hon dessa två personer från ett säkerhetsbolag med sig.

Sverige bidrar med stöd till rättssystemet i Tunisien, och det är ytterligare en anledning till att ta upp den här frågan i Sveriges regering. Därför frågar jag vad statsrådet kan göra i detta fall.

Anf. 81 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag tror att alla frågeställare förstår att man som statsråd förbereder sig på alla möjliga olika tänkbara frågor man kan få under en frågestund som inte tillhör ens eget ansvarsområde. Jag medger att detta inte är en av de frågor jag har förberett mig på.

Jag tror att få saker vore så olämpliga att börja spekulera i som vad Sverige gör just på detta område. Jag är rätt övertygad om att vi följer den tradition vi har, att Utrikesdepartementet gör precis det som är lämpligt och möjligt att göra för att hjälpa svenska medborgare som befinner sig i sådana här situationer. Jag tänker inte ens försöka spekulera i exakt vad vi gör i detta fall.

Anf. 82 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Eftersom Sverige ger bistånd till det tunisiska rättssystemet, och bidrar till att utbilda domare för att de ska lära sig hur vi jobbar i ett rättssäkert system, ger det ytterligare lite input för att Sverige måste vara med och bevaka vad som händer i det tunisiska rättssystemet. En möjlighet är då att följa detta ärende och se hur de tar till sig den kunskap som vi vidareförmedlar genom våra biståndsmedel, som jag tror är 50 miljoner kronor.

Jag ser med stor tillförsikt på att regeringen gör sitt arbete, men jag tycker ändå att det känns viktigt att lyfta fram att 14 månader är en lång tid utan rättegång. Vi har inte sett några bevis, och låt då bevisen mot dessa svenska medborgare komma fram. Jag tycker att det är viktigt att påpeka detta.

Anf. 83 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):
Fru talman! Jag förstår helt Désirée Pethrus poäng, och jag tar med mig frågan.

Frågestund

Åtgärder för att förbättra statens ekonomi

Anf. 84 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Fru talman! Jag vänder mig till statsrådet Peter Norman.

Jag har precis dragit ut en handling som finns på Regeringskansliets hemsida där man kan se att det i underlaget för budgeten redovisas ett beräknat lånebehov, alltså ett underskott, på ca 45 miljarder. Jag har fått veta att Ekonomistyrningsverket under december månad redovisade ett planerat underskott på 78 miljarder. I vilket fall som helst är det väldigt mycket pengar.

Nu är det så att staten inte på något sätt är fattig – man har tillgångar.

Då vill jag fråga: Innebär det här att man kommer att sälja fler statliga företag eller kräva större utdelning från statliga företag, eller en kombination av de två sakerna, för att förbättra statens ekonomi?

Anf. 85 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det enkla svaret på frågan är nej. Jag ska försöka utveckla det lite grann.

Det finns ett fåtal länder i Europa som har möjlighet att genom ekonomisk politik stärka den ekonomi man har. Att det är ett fåtal länder beror på att det är ett stort antal länder som inte har det förtroendet. Om till exempel Grekland skulle försöka stimulera sin ekonomi skulle räntorna gå upp, och det grekiska folket skulle spara pengar. Då skulle man gå miste om den stimulans man var ute efter.

I Europa är det Sverige, Tyskland och eventuellt något land till som kan detta.

En rekommendation som IMF ger för att dra Europa ur krisen är just att vädja till de länder som har den möjligheten att gå med ett litet underskott och stimulera ekonomin för att föra Europa ur krisen.

Här drar Sverige sitt strå till stacken. Sverige är en liten nation i Europa, men det är ändå rimligt att vi gör vad vi kan för att förbättra situationen i såväl Sverige som resten av Europa.

Anf. 86 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Fru talman! Jag vill ställa en följdfråga med ett följdresonemang.

Vi vet ju alla att man kan sälja ut saker och ting, även som privatperson, men att det bara hjälper för stunden.

Vi vet också att man i det här fallet kan kräva en högre avkastning av exempelvis ett statligt bolag. Det innebär per automatik att man ger det sämre förutsättningar att kunna verka eftersom de ekonomiska resurserna inte är oändliga.

Jag vill tacka för svaret, som jag har uppfattat som att man varken kommer att öka andelen försäljning av företag eller öka kraven på avkastning.

Anf. 87 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Avkastningskrav och utdelningspolicyer lever ett eget liv. De ska fastställas på basis av långa konjunkturcykler och så vidare.

Det vi har gjort de senaste åren med de statliga bolagen är att sänka ett antal avkastningskrav, till exempel för Vattenfall förra året. Vi har nu spekulationer om SJ, som vi kommer att handha det här året. Det här handlar om ränteläge, inflation och sådana saker och syftar till långsiktiga spelregler för att göra bolagen så bra som möjligt.

Däremot har den borgerliga regeringen en ambition att minska det statliga ägandet, men som vi sett de senaste åtta åren går detta i ett ganska måttligt tempo. Vi får se under innevarande års valrörelse, när vi kommer till ett valmanifest, vad vi har för avsikter däröver. Men det ska inte kopplas ihop med det underskott som frågeställaren diskuterar.

Den grundläggande militära utbildningen

Anf. 88 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tror att det här är tidningarnas dag – jag har också en fråga om en artikel, fast i en annan tidning. Den går till försvarsminister Karin Enström.

Nu är det tre år sedan skiftet i försvaret från plikt till frivillighet skedde på allvar. Jag tror att det var i början av 2011 som de första GMU-soldaterna ryckte in, alltså de som gör grundläggande militär utbildning.

GMU kan man nu göra på många platser i landet. Jag tror att det var väldigt länge sedan, om någonsin, man kunde göra en militär utbildning på så många orter i Sverige som man kan i dag.

Samtidigt diskuteras ofta hur pass robust systemet är. Många ställer sig frågan huruvida man kommer att kunna rekrytera tillräckligt många och om intresset är tillräckligt stort.

ÖB skrev nyligen om detta i Dagens Industri. Jag undrar hur försvarsministern bedömer intresset för den frivilliga rekryteringen framöver.

Anf. 89 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, Johan Forssell, för att du uppmärksammar den här frågan! Den är naturligtvis helt avgörande för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter, inte minst på sikt.

Det är väldigt stora förändringar försvaret har genomgått på personalförsörjningsområdet. Min bild är att rekryteringen går väldigt bra. Det finns ett stort intresse när det gäller att göra den grundläggande militära utbildningen. Det går också bra att anställa de soldater som vill bli heltidsanställda.

Det finns ett stort intresse. Själva rekryteringen går bra. Det som är den stora utmaningen är att behålla personalen. Det är också det vi i regeringen har pekat på, både när det gäller Försvarsmakten och Rekryteringsmyndigheten, som det man nu måste ägna ytterligare energi åt. Det är också därför vi stärker förbandsanslaget när det gäller pengar som går till personal, övningar och utbildning.

Utmaningen att behålla personal och inte bara locka den till sig innehåller flera delar. Dem återkommer jag till i nästa inlägg.

Anf. 90 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tyckte det var roligt att läsa ÖB:s artikel. Det är många som vill kommentera personalförsörjningen och bedöma den, men till syvende och sist är det nog Försvarsmakten själv som har bäst förutsättningar att göra det.

ÖB pekade på att man nu i alla fall *bedömer* att man kommer att klara de uppställda målen. Det tycker jag är en pusselbit som ofta saknas i den diskussion vi för.

Samtidigt kom Riksrevisionen nyligen med en rapport. De pekar på att det finns vissa brister när det gäller olika bemanningar i insatsorganisationer.

För en del kanske de här två bilderna inte riktigt går ihop. Hur kan ÖB säga att rekryteringen går bra medan Riksrevisionen har en delvis annan infallsvinkel? Jag undrar om försvarsministern kan kommentera det.

Anf. 91 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Ja, det är två bilder som kanske inte riktigt ser exakt likadana ut när man lägger dem bredvid varandra.

Jag kan kommentera Riksrevisionens rapport som handlar om just tillgänglighet och bemanning och som jag kommer att återkomma till i ett omfattande svar till riksdagen senare i år. Den handlar om detta. Kan Försvarsmakten fylla upp de beställningar, åtaganden eller uppgifter som regering och riksdag har lagt på den när det gäller inte minst insatser?

Det man framför allt har fokuserat är då internationella insatser. Min bild även här är att Försvarsmakten har lyckats lösa de uppgifter vi har gett den. Vi har en lång period bakom oss av att ha personalförsörjt två stora insatser – på Balkan och i Afghanistan. Men vi har också förmågan att göra kortare, snabbare insatser. Det nya personalförsörjningssystem som vi nu har motsvarar väldigt väl det behovet.

Regeringens syn på riskkapitalbolag i välfärden

Anf. 92 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till Ulf Kristersson med anledning av den senaste tidens debatter om riskkapitalbolag i välfärden och den splittring som vi har sett i regeringen.

Man kan se att det just nu finns två väldigt olika linjer i regeringen. Å ena sidan har vi socialministern och näringsministern, som i princip inte vill utesluta någon form av ägare så länge de lever upp till de krav som ställs i övrigt. Å andra sidan har både utbildningsministern och finansministern uttryckt att de inte vill se riskkapitalbolag som ägare av företag i välfärden.

Det är svårt att se vilken linje regeringen faktiskt har, så min fråga är helt enkelt: Hur ser regeringen på riskkapitalbolagens möjlighet att driva välfärdsföretag?

Anf. 93 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för frågan, Teres Lindberg! Den ligger mig varmt om hjärtat.

Regeringen är enig i sitt tilläggsdirektiv till Ägarprövningsutredningen. Jag kan förstå att detta kan uppfattas som provocerande, men där ställer man tydliga krav på bolagen: De ska vara varaktiga och långsiktiga, och kvaliteten är ett av ledorden.

Vi skriver också att bolag som i sin investeringspolicy har som regel att sälja av sin verksamhet inom ett fåtal år förmodligen inte är lämpade som ägare i välfärdssektorn.

Detta ska nu utredas rättsligt för att borra i aktiebolagslagen. Det kommer att ta tid; i samråd med utredarna har vi kommit överens om att det är rimligt att man lämnar ett betänkande i november 2014.

Anf. 94 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Tack så mycket, Peter Norman, för svaret, även om jag inte tycker att du riktigt svarade på frågan. Jag ställde den till Ulf Kristersson eftersom han har regeringens uppdrag att svara på de allmänpolitiska frågorna. Den här frågan rör ju många olika politiska fält.

Jag upprepar min fråga: Hur ser regeringen på riskkapitalbolags möjlighet att driva välfärdsföretag?

Anf. 95 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! I och med att riskkapitalbolag inte är en sträng definition utan kan vara lite av varje har vi undvikit att använda det ordet i vårt tilläggsdirektiv.

Vi tycker att varaktighet är ett bättre ord. Vi tycker att det är olämpligt och orimligt att företag som har en mycket kort investeringshorisont – riskkapitalbolag eller andra typer av bolag – ska agera i den här sektorn.

Som Anders W Jonsson mycket riktigt påpekade förut: Även kommunala bolag har under senare tid uppvisat ett kortsiktigt beteende. Kommunalt bolag är alltså inte heller lämpligt som ägarform i välfärden.

Konsekvenserna av SJ:s neddragningar

Anf. 96 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Min fråga handlar om de kraftiga neddragningar som SJ har aviserat i veckan. 400 personer ska bort från skilda verksamheter. Ett antal kontaktcenter – det vill säga fysisk möjlighet att köpa biljetter och få information – avvecklas, bland annat i Tranås, som redan i dag har en mycket utsatt situation på arbetsmarknaden.

Min första fråga till Peter Norman handlar om järnvägspolitiken. Stora neddragningar inom SJ, Trafikverket, Green Cargo – tror statsrådet att de kommer att leda till en bättre verksamhet och service inom järnvägssystemet?

Min andra fråga är: Tänker staten ta ansvar för dem som blir arbetslösa på grund av SJ:s beslut? Känner staten ett sådant ansvar?

Anf. 97 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag börjar med den andra frågan. Jag vet att Arbetsmarknadsdepartementet redan den dagen SJ fattade beslut var i kontakt med Arbetsförmedlingen, Trygghetsrådet och Trygghetsstiftelsen i Tranås för

att med detta besvärliga faktum göra livet så gott som möjligt för de personer som inte längre har arbete.

Låt oss gå tillbaka till varför SJ fattade detta beslut. Beteendeförändringen hos konsumenten har blivit stor. Av biljetterna hos SJ är det numera 92 procent som säljs utanför SJ:s egna butiker och i huvudsak på nätet. Dessutom får man konkurrens på linjerna Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö. SJ säger självt att det måste sänka sina priser ganska kraftigt för att vara en konkurrenskraftig spelare.

SJ är inget självändamål, utan det handlar om att medborgarna ska få en bra produkt. Här får man ett betydligt lägre pris på en attraktiv sträcka, och det är alldeles utmärkt. Jag tror att SJ genom detta kombinerat med investeringar i X 2000 blir en framgångsrik aktör på den konkurrensutsatta järnvägen.

Anf. 98 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed tackar jag deltagarna i denna frågestund och särskilt statsråden.

9 § (forts. från 7 §) Svar på interpellationerna 2013/14:208, 209, 210, 211, 222 och 223 om riskkapitalbolag i skola, vård och omsorg

Anf. 99 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Den här debatten har varit väldigt informativ och klagörande. Vi har en regering där olika partier öppet går ut och talar om vad de har för uppfattning. Sedan kommer de fram till en gemensam lösning, och därefter talar de om det.

Det intressanta med detta är att när inte den ideologiska skallen får tänka utan den praktiska verkligheten kommit i fatt inser de någonstans: Här har vi ett problem, och vi måste göra någonting åt det problem som uppstått.

Det har inte bara gällt välfärdsföretag. Det har också handlat om energiföretagen. Det kommer allt fler regleringar för energiföretagen. Det har gällt telebranschen och flyget. Nu senast var det taxi det kommer att komma en proposition om för att begränsa de problem som uppstått med anledning av avregleringen.

Men det ska alltid ha varit näst intill kriminalitet i dessa branscher för att regeringen ska reagera. Det är i någon mening talande. Man håller fast vid dessa dogmer. Det är bara den fria marknaden som kan lösa de stora väsentliga problemen i vårt land.

Fru talman! Denna debatt visar att det finns stora brister och att marknaden är en väldigt bra vän men en väldigt dålig herre. Det är därför som man ska vara väldigt tydlig när man gör liknande reformer.

Vi har gjort våra historiska misstag. Vi socialdemokrater försöker att stå upp och säga: Det var fel det vi gjorde en gång i tiden, men vi försöker nu rätta till det. Det vore väldigt välgörande om regeringen hade samma klarhet på den punkten.

Prot. 2013/14:59
23 januari

Frågestund

*Svar på
interpellationer*

Anf. 100 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka alla deltagare i debatten. Också jag tycker att den var klarläggande. Jag har inte bemött Börje Vestlund tidigare, så jag får göra det nu i mitt slutanförande.

Börje Vestlund börjar med att moralisera över hur moderater använder sin tid i talarstolen och hur man diskuterar. Jag har svårt att kommentera det annat än med ett bibelcitat. Jesus sade en gång: Låt den som är utan skuld kasta första stenen.

Så går jag till frågan om man kan ändra sig, Börje Vestlund. Jag har uppfattningen att om verkligheten förändrar sig är det rimligt att politiken förändrar sig. Att ha en annan uppfattning verkar väldigt konstigt. Om saker och ting blir helt annorlunda omkring en, ska man då stå fast vid dogmer?

Jag tycker inte att man ska raljera över människor som ändrar sig, utan man ska uppskatta detta. Vi har ändrat oss, och det är inte mer med det. Det har vi gjort i och med att verkligheten ändrat sig och att de krav och förhoppningar som medborgarna har på service har förändrat sig. Det är då rimligt att politiken förändrar sig och att vi i huvudsak försöker tillmötesgå det som sker.

Det är naturligtvis inte så – och jag vill inte ens säga det – att vi tycker att marknaden löser alla problem. Det vet Börje Vestlund också om. Ett exempel på detta är de inskränkningar som vi nu gör i ett av tilläggsdirektiven till utredningen.

Där säger vi att företag som har en policy att sälja av företag inom en kort tidsrymd förmodligen inte är lämpade som ägare. De bolagen gör säkert mycket nytta på andra områden. Men de passar inte på just välfärdsområdet.

Jag hoppas att de som har lyssnat på debatten ändå har insett att regeringen är enig och har kommit med ett tilläggsdirektiv, och frågan ska nu utredas. Min uppfattning är – och det får väl andra bedöma – att oppositionen är väldigt oenig i frågan. Här får två ståndpunkter blötas, och så ska det vara i en demokrati.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

KOM(2014) 6 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar, arbetstagarernas tillgång till rörlighetstjänster och ytterligare integration av arbetsmarknaderna

Motioner

med anledning av skr. 2013/14:54 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

2013/14:Fö2 av Mikael Jansson (SD)

2013/14:Fö3 av Peter Rådberg och Maria Ferm (MP)

2013/14:Fö4 av Torbjörn Björlund m.fl. (V)

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 januari

2013/14:238 Arbetsvillkor inom flygtrafiken

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:239 Arbetslösheten

av *Peter Persson* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2013/14:240 Åtgärder mot svag tillväxt

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:241 Skattesänkningarnas misslyckande

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:242 Utfasning av miljöskadliga subventioner

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 23 januari

2013/14:243 Kemikalier i vårt dricksvatten

av *Katarina Köhler* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 januari

2013/14:347 Kontroll av utlåningsföretag

av *Hans Olsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:348 Stängningen av resebutiken i Västerås

av *Lars Eriksson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:349 Ansvar för snöskoterfrågor

av *Gunnar Sandberg* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

Prot. 2013/14:59
23 januari

13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 23 januari

2013/14:325 Regelverk och finansieringsprinciper vid utbyggnad av bredband

av *Kristina Nilsson* (S)

till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.06.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.56 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

HELÉN TÖRNQVIST

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
4 § Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
5 § Svar på interpellation 2013/14:199 om skolresultaten i PISA.....	2
Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	2
Anf. 2 JABAR AMIN (MP).....	3
Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	3
Anf. 4 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	4
Anf. 5 JABAR AMIN (MP).....	5
Anf. 6 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	6
Anf. 7 JABAR AMIN (MP).....	7
Anf. 8 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	8
6 § Svar på interpellation 2013/14:203 om en gymnasieskola som ökar klasskillnader och intolerans.....	9
Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	9
Anf. 10 LOUISE MALMSTRÖM (S).....	9
Anf. 11 ROGER HADDAD (FP).....	10
Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	11
Anf. 13 LOUISE MALMSTRÖM (S).....	12
Anf. 14 ROGER HADDAD (FP).....	13
Anf. 15 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	13
Anf. 16 LOUISE MALMSTRÖM (S).....	14
Anf. 17 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	15
7 § Svar på interpellationerna 2013/14:208, 209, 210, 211, 222 och 223 om riskkapitalbolag i skola, vård och omsorg.....	16
Anf. 18 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	16
Anf. 19 PETER PERSSON (S).....	18
Anf. 20 TERES LINDBERG (S).....	18
Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S).....	19
Anf. 22 FREDRIK SCHULTE (M).....	20
Anf. 23 STAFFAN ANGER (M).....	21
Anf. 24 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	22
Anf. 25 PETER PERSSON (S).....	23
Anf. 26 TERES LINDBERG (S).....	24
Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S).....	25
Anf. 28 FREDRIK SCHULTE (M).....	26
Anf. 29 STAFFAN ANGER (M).....	26
Anf. 30 LARS JOHANSSON (S).....	27
Anf. 31 BÖRJE VESTLUND (S).....	28
Anf. 32 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	29
Anf. 33 PETER PERSSON (S).....	30
Anf. 34 TERES LINDBERG (S).....	30
(forts. 9 §).....	30

Ajournering	31
Återupptagna förhandlingar	31
8 § Frågestund	31
Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN	31
<i>Långtidsarbetslösheten bland ungdomar</i>	31
Anf. 36 YLVA JOHANSSON (S)	31
Anf. 37 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	31
Anf. 38 YLVA JOHANSSON (S)	32
Anf. 39 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	32
<i>Vargjakt</i>	32
Anf. 40 HELENA LEANDER (MP).....	32
Anf. 41 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	33
Anf. 42 HELENA LEANDER (MP).....	33
Anf. 43 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	33
<i>Information om den framtida pensionen</i>	33
Anf. 44 GUNNAR AXÉN (M)	33
Anf. 45 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	34
Anf. 46 GUNNAR AXÉN (M)	34
Anf. 47 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	34
<i>Det kommunala mottagandet av unga asylsökande</i>	35
Anf. 48 DAVID LÅNG (SD).....	35
Anf. 49 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	35
Anf. 50 DAVID LÅNG (SD).....	36
Anf. 51 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	36
<i>Kravet på långsiktighet för de fristående skolorna</i>	36
Anf. 52 IBRAHIM BAYLAN (S).....	36
Anf. 53 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	37
Anf. 54 IBRAHIM BAYLAN (S).....	37
Anf. 55 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	37
<i>Kvaliteten på undervisningen i svenska för invandrare</i>	38
Anf. 56 ROGER HADDAD (FP).....	38
Anf. 57 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	38
Anf. 58 ROGER HADDAD (FP).....	38
Anf. 59 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	39
<i>Åtgärder mot tiggeri</i>	39
Anf. 60 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	39
Anf. 61 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	39
Anf. 62 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	40
Anf. 63 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	40
<i>De afghanska tolkarna i den svenska försvarsmakten</i>	40
Anf. 64 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S)	40
Anf. 65 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M).....	41
Anf. 66 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S)	41
Anf. 67 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M).....	41
<i>Långsiktighet i välfärden</i>	42
Anf. 68 ANDERS W JONSSON (C)	42
Anf. 69 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	42
Anf. 70 ANDERS W JONSSON (C)	42

Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	43
<i>Bredbandsutbyggnaden</i>	43
Anf. 72 KRISTINA NILSSON (S).....	43
Anf. 73 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	43
Anf. 74 KRISTINA NILSSON (S).....	44
Anf. 75 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	44
<i>Upphandlingen av lastbilar till försvaret</i>	44
Anf. 76 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	44
Anf. 77 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	45
Anf. 78 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	45
Anf. 79 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	45
<i>Svenska medborgare fängslade i Tunisien</i>	46
Anf. 80 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	46
Anf. 81 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	46
Anf. 82 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	46
Anf. 83 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	47
<i>Åtgärder för att förbättra statens ekonomi</i>	47
Anf. 84 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	47
Anf. 85 Statsrådet PETER NORMAN (M)	47
Anf. 86 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	47
Anf. 87 Statsrådet PETER NORMAN (M)	48
<i>Den grundläggande militära utbildningen</i>	48
Anf. 88 JOHAN FORSSELL (M).....	48
Anf. 89 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	48
Anf. 90 JOHAN FORSSELL (M).....	49
Anf. 91 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	49
<i>Regeringens syn på riskkapitalbolag i välfärden</i>	49
Anf. 92 TERES LINDBERG (S).....	49
Anf. 93 Statsrådet PETER NORMAN (M)	49
Anf. 94 TERES LINDBERG (S).....	50
Anf. 95 Statsrådet PETER NORMAN (M)	50
<i>Konsekvenserna av SJ:s neddragningar</i>	50
Anf. 96 PETER PERSSON (S)	50
Anf. 97 Statsrådet PETER NORMAN (M)	50
Anf. 98 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	51
9 § (forts. från 7 §) Svar på interpellationerna 2013/14:208, 209, 210, 211, 222 och 223 om riskkapitalbolag i skola, vård och omsorg	51
Anf. 99 BÖRJE VESTLUND (S).....	51
Anf. 100 Statsrådet PETER NORMAN (M)	52
10 § Bordläggning	52
11 § Anmälan om interpellationer	53
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	53
13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	54
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.06	54

Prot. 2013/14:59
23 januari

Tryck: Elanders, Vällingby 2014